

Linda Piha

Taiteen ja kulttuurin rahoitus Suomessa

Opinnäytetyö

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalous

Opinnäytetyö

Lokakuu 2017

Tekijä(t) Otsikko	Linda Piha Taiteen ja kulttuurin rahoitus Suomessa
Sivumäärä Aika	29 sivua + 1 liitettä Lokakuu 2017
Tutkinto	Tradenomi
Koulutusohjelma	Liiketalous
Suuntautumisvaihtoehto	Laskenta ja rahoitus
Ohjaaja(t)	Lehtori Iiris Kähkönen
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää taiteen ja kulttuurin yksityisen rahoituksen asema Suomessa. Yksityisestä rahoituksesta ja sen eri malleista on olemassa hyvin vähän tietoa, vaikka sen merkitys kasvaa tulevina vuosina kun kulttuurin julkisesta rahoituksesta leikataan yhä enemmän määrärahoja ja rahoitusjärjestelmään tehdään uudistuksia. Erityisesti taiteen ja kulttuurin kentän pienet toimijat ovat rahoituksen suhteen huonossa asemassa.</p> <p>Tutkimus tehtiin laadullista menetelmää käyttäen ja se toteutettiin haastattelulla sähköpostitse. Ennen haastattelua aineistoa kerättiin viitekehystä varten erilaisista julkaisuista ja kirjallisuudesta. Viitekehysten jälkeen muodostettiin haastattelukysymykset, jotka lähetettiin sähköpostilla taiteen ja kulttuurialan pienille toimijoille, joilla on kokemusta yksityisen rahoituksen hakemisesta. Lopuksi haastattelut purettiin ja pohdittiin vastausten vastavuotua tutkimuskysymyksiin ja viitekehukseen.</p> <p>Tutkimuskysymykset laadittiin selvittämään, millaiset taiteen ja kulttuurin alan toimijat hakevat yksityistä rahoitusta ja millä tavoin tietoa yksityistä rahoituslähteistä voisi saada enemmän. Tutkimuksessa tutkittiin myös tiedon vähyyden mahdollista vaikutusta siihen, että yksityistä rahoitusta on vähemmän kuin julkista. Vastaukset sekä viitekehys antoivat ymmärtää, että tietoa ei ole riittävästi ja pienet toimijat hakevat yksityistä rahoitusta eniten.</p> <p>Johtopäätöksenä voitiin siis todeta, että taiteen ja kulttuurin yksityisestä rahoituksesta pitäisi olla enemmän tietoa. Näin pienetkin toimijat voivat edelleen työskennellä alalla, joka on yhteiskunnallisesti hyvin merkityksellinen.</p>	
Avainsanat	kulttuuripolitiikka, julkinen rahoitus, yksityinen rahoitus, taiteen ja kulttuurin kentät

Author(s) Title	Linda Piha The financing for the arts and culture in Finland
Number of Pages Date	29 pages + 1 appendices October 2017
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Economics and Business Administration
Specialisation option	Finance and Accounting
Instructor(s)	Iiris Kähkönen, Lecturer
<p>The purpose of this thesis was to find out the position of the private financing for the arts and culture in Finland. There isn't much information about private financing and its various forms, even though its relevance will grow in the coming years as there are more and more cuts in culture's public financing and culture's financial system is being remodeled. Especially the small operators in the fields of arts and culture are in a weak position, when it comes to financing the arts and culture.</p> <p>The study was made using the qualitative method and conducted with an interview via e-mail. Before the interview, material for the framework was collected from different publications and literature. After the framework, the interview questions were formed and sent via e-mail to small operators on the fields of arts and culture, who had experience on seeking private financing. In the end, the interviews were taken apart and the answers parallel to the research questions and framework were considered.</p> <p>The research questions were made to find out what kind of operators in the field of arts and culture seek private financing, how there could be more information about different kind of financing sources and if the lack of information affects to there being less private financing than public. The answers and the framework indicated that there is not enough information and the small operators seek private financing more than others.</p> <p>The conclusion was, that there should be more information about the private financing of the arts and culture. This way small operators have better opportunities to work in the field that is very important in today's society.</p>	
Keywords	cultural policy, public financing, private financing, the fields of the arts and culture

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Taide ja kulttuuri Suomessa	2
2.1	Kulttuurin ja taiteen määritelmät	2
2.2	Suomen kulttuuripolitiikka	2
2.2.1	Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025	10
2.2.2	Kulttuuriministerin salkku	11
2.3	EU:n kulttuuripolitiikka	12
3	Kulttuurin rahoitus Suomessa	13
3.1	Rahoituksen kehitys	13
3.2	Julkinen rahoitusjärjestelmä	16
3.3	Yksityinen rahoitusjärjestelmä	18
3.4	EU:n rakennerahoitus	19
3.5	Valtionosuusjärjestelmän uudistus	21
4	Tutkimuksen toteutus	22
4.1	Tutkimusmenetelmä	22
4.2	Aineiston keräys	23
5	Tulokset	25
5.1	Tehokkain tapa saada yksityistä rahoitusta	25
5.2	Tiedon riittävyys eri rahoituslähteistä	26
5.3	Taiteen ja kulttuurin alan asema uudistusten jälkeen	26
5.4	Yhteenveto tutkimustuloksista	27
6	Johtopäätös	27
6.1	Tutkimuksen luotettavuus	27
6.2	Tutkimuksen onnistuminen ja jatkoehdotukset	28
	Lähteet	30
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelukysymykset	

1 Johdanto

Taiteen ja kulttuurin yhteiskunnallinen merkitys jakaa paljon mielipiteitä. Erityisesti se, missä suhteessa toimiala saa rahoituksellista tukea valtiolta verrattuna muihin hallinnonaloihin puhuttaa, kun Suomen talous on heikolla tasolla. Viimeaikaiset poliittiset käänteet ja tuleva valtionosuusuudistus ovat saattaneet taiteen ja kulttuurin kentän murrokseen, jolloin alan toimijat ovat joutuneet miettimään uusia ratkaisuja saadakseen rahoitusta omille töilleen. Toinen vaihtoehto julkisen rahoituksen sijaan on taiteen ja kulttuurin yksityinen rahoittaminen.

Aiheen valinta johtuu omasta taustastani taiteen parissa ja lähipiiriini kuuluu myös paljon ihmisiä jotka työskentelevät kokopäiväisesti erityisesti teatterialalla. Kiinnostukseni alaa kohtaa on siis suuri ja olen miettinyt paljon sitä, miten taiteilijat tulevat toimeen kun yleinen näkemys on, että heidän toimeentulonsa ei ole kovin hyvällä tasolla Suomessa. Lähdin selvittämään Suomen kulttuurin rahoitusjärjestelmää ja huomasin, että yksityiseltä puolelta on varsin vähän tietoa. Myös itsenäiset toimijat, jotka eivät kuulu valtion tukijärjestelmään, ovat rahoituksellisesti huonoimmassa asemassa. Monet taiteilijat ja taiteelliset yhteisöt ovat kuitenkin koulutettuja ja arvostettuja, joten tämä on mielestäni mielenkiintoinen ilmiö.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on siis selvittää taiteen ja kulttuurin yksityisen rahoituksen asemaa Suomessa tällä hetkellä ja minkälaiset taiteen ja kulttuurin alan toimijat sellaista saavat. Halusin myös selvittää, miksi yksityisestä rahoituksesta on niin vähän tietoa, vaikka sille on paljon tarvetta alalla. Tutkimusmenetelmänä käytetään kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusta. Aineiston keräys suoritetaan kirjallisuuden, artikkeleiden, yhteisöjen internetsivujen ja haastattelun avulla. Haastattelu on puolistrukturoitu ja se suoritetaan sähköpostin välityksellä. Haastateltaviksi valikoitui alan ammattilaisia erityisesti teatterialalta. Suurin osa haastateltavista omasi kulttuurituotannon koulutuksen. Joukossa on myös taiteen maisteri sekä koulutettu näyttelijä ja kuvataiteilija. Päälähteenä toimii Taiteen ja kulttuurin kentät –kirja, joka on ajankohtaisin teos kyseisestä aiheesta. Teos on erittäin kattava, mitä tulee Suomen kulttuuripolitiikkaan ja se ohjaa myös hyvin uusien lähteiden äärelle. Viitekehys perustuu suurilta osin tähän teokseen.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään ensin kulttuurin, taiteen ja kulttuuripolitiikan määritelmät sekä taiteen ja kulttuurin yhteiskunnallinen asema Suomessa nykypäivänä.

Luvussa 3 käydään läpi, miten kulttuurin ja taiteen rahoitus on kehittynyt viime vuosikymmeninä, lainsäädäntöä, erilaisia julkisen ja yksityisen puolen rahoituslähteitä, EU:sta tulevaa rahoitusta ja tulevaa valtionosuusuudistusta. Tutkimusosuudessa luvusta 4 eteenpäin käydään tarkemmin läpi opinnäytetyön tavoitetta, tutkimusmenetelmää, puretaan haastattelut ja kerrotaan tutkimusongelman johtopäätökset, sekä arvioidaan tutkimuksen laatua.

2 Taide ja kulttuuri Suomessa

2.1 Kulttuurin ja taiteen määritelmät

Kulttuuri on hyvin laaja käsite. Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco määrittelee kulttuurin olevan suuri kokonaisuus sisältäen tietoa, uskomuksia, taiteita, moraalialueita, lakeja, tapoja ja tottumuksia, jotka ihminen on kehittänyt osaksi yhteiskuntaa. (Unesco 2017.) Tämä määritelmä on osa Euroopan neuvoston Syrjästä esiin –raporttia, joka julkaistiin 90-luvun loppupuolella. Raportissa määritellään taide- ja kulttuurisektori kolmen eri tason kautta, joista edellä mainittu määritelmä on ensimmäinen ja laajin. Seuraavalla tasolla kulttuuriin kuuluvat tekijänoikeus- ja kulttuuriteollisuus, viestintäjärjestelmät, niiden tuotteisiin perustuvat kulutusmallit ja taide- ja kulttuuriorganisoidun muodon muodot. Viimeinen taso on suppein. Se on taide- ja perinneperusteinen malli, jossa luova ja pohdiskeleva työ, niin sanottu läntinen korkeakulttuuri, tallennetaan, ylläpidetään ja välitetään erilaisten kulttuuripalveluiden kautta. (Heiskanen & Kangas & Mitchell 2015, 20.)

Taide on myös vaikeasti määriteltävä käsite. Kotimaisten kielten keskus on määritellyt sen olevan luovaa toimintaa, joka tähtää merkityksellisiin aistipohjaisiin elämyksiin (Kotus 2017). Ihminen kuitenkin yksilönä päättää, millaisia tuotoksia pitää taiteena ja mitä ei. Taide on elävä käsite, joten sille ei löydy täysin selkeää määritelmää. (Rantala-Korhonen 2016.)

2.2 Suomen kulttuuripolitiikka

Kun puhutaan kulttuurin ja taiteen asemasta yhteiskunnassa, on tärkeää ymmärtää myös kulttuuripolitiikan käsite. Kulttuuripolitiikka tarkoittaa kulttuurielämän organisointia osana yhteiskuntaa (Kotus 2017). Se sisältää julkista päätöksentekoa, lainsäädäntöä, hallinnointia ja rahoitusta (Heiskanen ym. 2015, 23).

Kulttuuripolitiikan kehitysvaiheet jaetaan kolmeen eri kehitysvaiheeseen. Ensimmäinen vaihe syntyi 1800-luvun puolenvälin jälkeen sekä Suomessa että kansainvälisesti. Esimerkiksi vuonna 1860 valtio teki päätöksiä pysyvistä valtion taidetuista, vaikka tukia oli myönnetty jo aikaisemminkin. Kulttuuripolitiikka oli alkutekijöissään siis taiteen tukemista, erityisesti ”korkean taiteen”. Kehityksen taustalla olivat valtio sekä yksittäiset henkilöt ja järjestöt. Ensimmäinen vaihe kesti samanlaisena 1960-luvulle asti, sillä taiteen ja kulttuurin kentät eivät painostaneet valtiota uusiin järjestelyihin. (Heiskanen ym. 2015, 24.)

Maailmansotien jälkeen 1960-luvulla Unesco oli merkittävä tekijä kulttuuripolitiikan edistämässä. Järjestö järjesti kulttuuripolitiikan konferensseja ja julkaisi raportteja eri maiden kulttuuripolitiikan järjestelmistä. Nämä toimet levittivät erilaisia kulttuuripolitiikan malleja ympäri maailmaa. Tämä oli tärkeää, sillä kulttuuria ja taidetta haluttiin laajentaa eri väestöryhmien saavutettavaksi maailmanlaajuisesti. Kulttuuripolitiikan yhteiskunnallinen painoarvo nousi, vaikka käytännössä toimet olivat vain kulttuuripolitiikan hallinnollisen aseman vahvistamista ja toimintojen hajauttamista. (Heiskanen ym. 2015, 24-25.)

Vuonna 1965 tehtiin kulttuuripoliittinen muutos valtion taidekomitean työn myötä. Komitea piti tärkeänä taiteen ja kulttuurin vapautta ja sen ehdotukset muodostivat kulttuuripolitiikan perusrakenteen. Esimerkiksi opetusministeriöön perustettiin taidetoimisto vuonna 1966 ja tästä eteenpäin säädettiin myös lakeja esimerkiksi valtion taiteilijapuhurahoista ja taiteen edistämisen järjestelyistä. Lainsäädännön myötä valtion tukipolitiikka vahvistui ja kuntien kulttuuritoiminta vakiintui. Myös kulttuurin ja taiteen merkitys hyvinvointivaltiossa korostui. Opetusministeriön alaisena toimiva kulttuuritoimisto muuttui vuonna 1974 itsenäiseksi kulttuuriosastoksi, joka antoi esimerkiksi taidepoliittisia selontekoja eduskunnalle. Tämän kehityksen toinen vaihe kesti 1990-luvulle saakka ja tällä aikavälillä kulttuuripolitiikan käsite tuli myös virallisesti käyttöön Suomessa. (Heiskanen ym. 2015, 25-27.)

1990-luvun alussa alkoi kehityksen kolmas vaihe, jonka tärkeitä teemoja olivat kansainvälisyys, markkinoituminen ja kulttuurinen yhteiskuntakehitys. Eräs merkityksellinen tapahtuma oli Suomen EU-jäsenyys vuonna 1995. Jäsenyys toi mukanaan Suomen pääsyn esimerkiksi EU:n kulttuuriohjelmiin ja sen myötä myös Suomen kulttuuripolitiikan toimintatavat ja hallintorakenteet muuttuivat. Esimerkiksi opetusministeriön lisäksi myös muiden ministeriöiden rooli lisääntyi kulttuuripolitiikassa. Markkinoituminen

näkyi niin, että julkisen hallinnon kulttuurinen toiminta muiden hallinnonalojen ohella muuttui vastaamaan liike-elämän toimintatapoja esimerkiksi kustannustietoisuuden ja tulosohjauksen merkeissä. (Heiskanen ym. 2015, 27-28.)

1990-luvulla uudistettiin valtionosuusjärjestelmää ja 2000-luvulla uudistettiin kuntien palvelujärjestelmiä. 1990-luvun laman myötä näillä uudistuksilla oli vaikutusta kuntien palveluiden erilaistumiseen ja eriarvoistumiseen. Kulttuuripolitiikan kehityksen kolmas vaihe nosti kulttuuriteollisuuden ja luovan talouden merkitystä. Esimerkiksi uutta teknologiaa pyrittiin hyödyntämään myös kulttuurialoilla. Kulttuuria alettiin sisällyttää myös muille hallinnonaloille, kuten terveysaloille tai ympäristöaloille. Vuonna 2010 opetusministeriön nimi muutettiin opetus- ja kulttuuriministeriöksi, vaikka ministeriön toimintatavat pysyivät samana. (Heiskanen ym. 2015, 28-30.)

Kuvio 1. Julkinen kulttuuripoliittinen päätöksenteko ja kulttuurihallinto Suomessa vuonna 2014 (Heiskanen ym. 2015, 31).

Yllä olevasta kuviosta 1 voi nähdä Suomen julkisen kulttuuripoliittisen päätöksenteon organisaatiokaavion. Kuviossa on kaikkein keskeisimmät päätöksenteon ja hallinnon toimijat. Suomessa kulttuuripoliittinen järjestelmä on jaettu kolmeen tasoon: kansalliseen, alueelliseen ja paikalliseen (Heiskanen ym. 2015, 30). Kansallisesti ylin päätösvalta on eduskunnalla, joka säätää lakeja hallituksen esityksistä tai kansanedustajien aloitteista (Suomen Perustuslaki 1999, 70 §). Presidentin tehtävä on vahvistaa edus-

kunnan säätämät lait (Heiskanen ym. 2015, 32). Kulttuuripolitiikka ei kuitenkaan ole eduskunnan täysistunnoissa merkittävä puheenaihe. Lainsäädäntökin sisältää joitakin kulttuurin alaa sääteleviä erillislakeja, esimerkiksi kirjastolain ja lain kuntien kulttuuri-toiminnasta, mutta yhtä täysin kulttuurin toimialaa vastaavaa lakia ei ole säädetty. (Heiskanen ym. 2015, 35-36.)

Valtioneuvoston eli hallituksen tehtävä on toimeenpanna säädettyjä lakeja ja päätöksiä sekä varmistaa, että kulttuuripolitiikka vastaa muiden hallinnonalojen ohella voimassa olevaa hallitusohjelmaa. Hallitusohjelmat sisältävät siis kulttuuripolitiikkaa, vaikka osuus ei ole merkittävä. Paavo Lipposen johtama hallitus vuonna 1999 linjasi, että kulttuuripolitiikan asemaa vahvistetaan. Matti Vanhasen pääministerikausilla 2000-luvun alussa hallitusohjelmien teemana olivat luova talous ja kulttuurin kansantalous osana kulttuuripolitiikkaa. Jyrki Kataisen hallitus vuonna 2011 ei lähtenyt uudistamaan kulttuuripolitiikkaa. Ohjelman mukaan kulttuuri oli keskeisessä asemassa yhteiskunnassa ja sen monimuotoisuutta arvostetaan ja parannetaan. (Heiskanen ym. 2015, 37-38.)

Pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelma sisälsi vuonna 2015 kulttuuriin liittyvää asiaa hyvin vähän. Tärkeänä pidettiin lasten ja nuorten luovuuden tukemista ja taiteen perusopetuksen ja kulttuuritoiminnan lisäämistä. Myös kulttuuri hyvinvoinnin edistämiseksi tuli esille sote-uudistuksen yhteydessä. (Valtioneuvoston kanslia 2015, 16.) Hallitus oli siirtämässä vastuuta julkisilta sivistyspalveluilta enemmän kunnille, joilla on valta priorisoida julkisia palveluita. Monet taiteen ja kulttuurin vaikuttajat pitivät kuitenkin ongelmana sitä, että hallitusohjelmassa kuntien säästöt leikkaisivat samalla kulttuuribudjetista, sillä kulttuuri ei ole palveluiden tärkeyslistan kärjessä. Seurauksena voisi olla esimerkiksi kaupunginteattereiden yksityistäminen tai konkurssit. (Tulusto 2015.)

Myös taiteen perusopetuksen lisääminen nähtiin ristiriitaisena. Sen lisääminen on hyvä asia, mutta se ei kohdistu kaikkiin lapsiin ja nuoriin, sillä taiteen perusopetus on maksullista. Jos hallitus olisi kirjannut taiteen yleissivistävän opetuksen lisäämisen ohjelmaansa, olisi se vähentänyt opetuksen jakautumisen epätasaisuutta. Leikkaukset pienituloisilta kohdistuivat kulttuurin osalta taiteen vapaan kentän toimijoihin, eli itsensä työllistäviin taiteilijoihin. Perustulokokeilu nähtiin kuitenkin positiivisessa valossa. (Tulusto 2015.)

Kulttuuriin liittyvästä lainsäädännöstä on vastuussa opetus- ja kulttuuriministeriö. Keskeinen valiokunta on sivistysvaliokunta, mutta tärkeä rooli lakiehdotuksien ja mietintö-

jen antajana on myös hallinto- ja valtiovarainvaliokunnilla. (Heiskanen ym. 2015, 33.) Opetukseen liittyvistä asioista vastuussa on opetusministeri, jonka vastuualueisiin kuuluvat koulutus-, korkeakoulu- ja tiedepolitiikka. Kulttuuriasioista vastaa kulttuuriministeri, jonka vastuualueita ovat kulttuuri-, taide-, nuoriso- ja liikuntapolitiikka. Ministeriön kulttuuripoliittisia tehtäviä ovat muun muassa taide sekä taidenäyttelyiden valtioneuvoston valtiontakuu, viestintäkulttuuri, kulttuuriperintö ja muu kulttuuritoimi, museotoimi, yleinen kirjastotoimi, tekijänoikeusasiat ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus- ja avustusasiat. Kulttuuriministerillä on vastuualueinaan myös muun muassa liikunta, nuorisotyö ja opintotuki, vaikka ne eivät kuulu kulttuuripolitiikan alueeseen. (Heiskanen ym. 2015, 42; Valtioneuvoston asetus opetus- ja kulttuuriministeriöstä 2010, 1 §.) Ministeriö toteuttaa kulttuuripolitiikkaa strategisilla linjauksilla, valmistelemalla kulttuurilainsäädäntöä koskevia päätöksiä, jakamalla budjettivaroja ja tulos-ohjauksella. Myös EU:n toiminta ja muu kansainvälinen toiminta vaikuttavat opetus- ja kulttuuriministeriön toimintaan. (Heiskanen ym. 2015, 43.)

Muillakin ministeriöillä on tehtäviä kulttuuripolitiikan alueella. Esimerkiksi valtiovarainministeriöllä on suuri rooli kaikilla hallinnonaloilla. Erityisesti taantuman tai laman aikaan sillä on käytännössä sananvalta eri hallinnonalojen toteuttamisessa. (Heiskanen ym. 2015, 43.) Valtiovarainministeriön tehtäviä ovat esimerkiksi varmistaa julkisten palvelujen ja hallinnon vaikuttavuus ja tuloksellisuus sekä vakauttaa julkista taloutta (Valtiovarainministeriö 2017c). Toinen tärkeässä asemassa toimiva ministeriö on työ- ja elinkeinoministeriö. Ministeriöllä on iso merkitys ainakin luovan talouden kehittämisessä ja kulttuuriviennissä. (Heiskanen ym. 2015, 43.) Luovat alat tuottavat aineetonta taloudellista arvoa. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi arkkitehtuuri, muotoilu ja taide. Aineetonta taloudellista arvoa ovat esimerkiksi tekijänoikeudet, patentit ja tavaramerkit. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b, 16-17.) Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee yhteistyötä myös ympäristöministeriön kanssa suojellakseen kulttuuriympäristöjä, kuten Helsingin saaret tai tietyt kaupunginosat. Muita yhteistyökumppaneita ovat muun muassa sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö, ulkoministeriö ja liikenne ja viestintäministeriö. (Heiskanen ym. 2015, 43-44.)

Kulttuuripolitiikassa ei ole koko toimialaa kattavaa keskushallintovirastoa, kuten esimerkiksi Opetushallitus koulutuspolitiikassa. Sen sijaan kulttuurialalla on laaja kirjo asiantuntijaelimiä ja -laitoksia. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että ala on hyvin monipuolinen ja virastoja on syntynyt yhteiskunnan tarpeen mukaan. Yksi tärkeimpiä virastoja alalla on Taiteen edistämiskeskus, joka perustettiin vuonna 2013. Sen tehtävä on hoi-

taa viranomaistehtäviä ja sillä on 13 aluetoimipistettä Suomessa. Eliminä sillä on taide-neuvosto, valtion ja alueelliset toimikunnat ja erilliset lautakunnat. Taideneuvosto toimii opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijana taidepolitiikan saralla. Neuvosto esimerkiksi tekee ehdotukset siitä, miten taiteen ja kulttuurin määrärahat jakautuvat alalla ja se myös päättää taidetoimikuntien toimialat, nimet ja määrät. (Heiskanen ym. 2015, 47-49.)

Toinen tärkeä elin on Museovirasto, joka perustettiin vuonna 1972. Sen tehtävä on suojella Suomen kulttuurista historiaa yhteistyössä muiden viranomaisten ja museolaitosten kanssa sekä kartuttaa ja esitellä kulttuurihistoriallista kansalliskokoa. Näin ollen Museovirasto tuottaa myös kulttuuripalveluja viranomaistyön ohella. Valtakunnallinen kulttuurihistorian museo on Suomen kansallismuseo Helsingissä ja muita viraston alaisia museoita ovat esimerkiksi Runebergin koti Porvoossa ja Seurasaari Helsingissä. (Heiskanen ym. 2015, 49-50.)

Muita tärkeitä elimiä ovat Suomen elokuvasäätiö, jonka vastuulla on tukea kotimaisia elokuvia rahoituksellisesti sekä levittää ja edistää elokuvakulttuuria, ja Kansallisgalleria, jolla on tehtävä kuvataiteen valtakunnallisena museona. Sen alaisia ovat esimerkiksi Ateneum ja Nykytaiteenmuseo Kiasma. Suomen elokuvasäätiö ja Kansallisgalleria ovat julkisoikeudellisia säätiöitä. Kansallislaitokset, kuten Kansallisteatteri ja Suomen kansallisooppera ovat myös säätiöpohjaisia, eikä niillä ole asiantuntijatehtäviä. Ne ovat kuitenkin vahvasti sidoksissa opetus- ja kulttuuriministeriöön valtionosuuksien myötä. (Heiskanen ym. 2015, 50-53.)

Alueellisella tasolla hallintojärjestelmässä toimii aluehallinto, joka on jakautunut kunta-pohjaiseen aluekehitystoimintaan maakuntahallinnon puitteissa ja valtion hallintoon. Valtion aluehallinto oli 1990-lukuun saakka lääninhallintoa, eli lääninhallitukset edustivat valtiota eri lääneissä. Lääninhallitusten kulttuuripoliittiset tehtävät liittyivät esimerkiksi kirjastoasioihin. Vuonna 2010 läänit lakkautettiin ja tilalle syntyi aluehallintovirastot, joita on kuusi kappaletta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, joita on 15 kappaletta. Alun perin alueellisesti kulttuuripolitiikan vastuu oli ELY-keskuksilla. Kulttuuripolitiikan asema jäi keskuksissa kuitenkin suhteellisen huomaamattomaksi, joten vuonna 2014 vastuu opetus- ja kulttuuritoimesta siirrettiin aluehallintovirastoille. (Heiskanen ym. 2015, 54-56.)

Alueellisen taide-elämän edistämisestä vastaavat alueelliset taidetoimikunnat, joita on 13 kappaletta. Niiden tehtävä on seurata ja arvioida taiteen kehitystä, edistää taiteen harjoittamista, harrastamista ja yhteistyötä kulttuurin ja muiden alojen kesken. Ne myös jakavat toimikunnan käytettävissä olevat määrärahat apurahoina ja avustuksina taiteilijoille ja kohteille. Alueelliset taidetoimikunnat ovat Taiteen edistämiskeskuksen alaisia. (Heiskanen ym. 2015, 56-57.)

Maakuntaliitto on kulttuurinen ja alueellinen edunvalvontaorganisaatio. Niillä on suuri rooli alueiden kehittämisessä. Esimerkiksi valtion viranomaisten on pyydettävä lausunto maakunnan liitolta, jos jokin tuleva säädöshanke vaikuttaa merkittävästi alueen kehitykseen. Maakuntaliiton on myös pyydettävä valtion viranomaiselta lausunto, jos jokin tuleva kehityshanke on valtakunnallisesti merkittävä. Kulttuuritoimintoja maakuntien liitot ohjaavat laatimalla ja toteuttamalla maakuntastrategioita ja –suunnitelmia. Kulttuurin asema vaihtelee eri maakuntien liitoissa, sillä toiset maakunnat ovat luoneet itselleen enemmän näkyvyyttä ja hyvinvointia kulttuurin avulla, toiset eivät ole käyttäneet kulttuuria hyödykseen juuri lainkaan. (Heiskanen ym. 2015, 57-58.)

Paikallisella tasolla kulttuuripolitiikasta vastaavat kunnat. Kunnat ovat itsehallinnollisia yksiköitä, joissa päätöksenteosta ja hallinnosta vastaavat kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, lautakunnat ja johtokunnat sekä niiden jaostot ja toimikunnat. Itsehallintoa on pyritty vahvistamaan 1990-luvulta lähtien kuntien valtiosuuslain ja kuntalain avulla. Kunnilla on siis paljon omaa harkintavaltaa, mitä tulee esimerkiksi palvelujen järjestämiseen. Moni laki säätelee kuntien toimintaa kulttuurin saralla. Tärkeä laki on peruspalvelulaki, johon siirrettiin vuonna 2010 kirjastojen, kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksen valtiosuudet, sillä se oli viesti näiden toimintojen merkittävydestä hyvinvoinnissa. Kuntien kulttuuritoiminnan toimialalla voi olla oma lautakuntansa tai useampia. Viranomaistehtävissä toimii kunnan palveluksessa oleva henkilöstö. Kulttuurin määrärahoista tehtävät päätökset riippuvat kunnan päättäjien arvoista, mikä voi vaikeuttaa kulttuurin saavutettavuuden toteutumista. Kuntaudistukset ovat kuitenkin vaikuttaneet niin, että yhteistyö kuntien välillä on lisääntynyt, mikä on lisännyt myös uusia ratkaisuja kulttuuripalvelujen järjestämiseen. Niitä on esimerkiksi ulkoistettu ja yritys yhteistyötä on myös lisätty. (Heiskanen ym. 2015, 59-64.)

2.2.1 Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025

Huhtikuussa 2017 opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi kulttuuripolitiikan strategiansa vuoteen 2025. Strategiassa tulivat esiin valtion kulttuuripoliittiset tehtävät, kulttuurin toimialan nykyisen tilan arviointi, toimintaympäristömuutokset ja tavoitteet seuraavalle strategiakaudelle. Valtion tehtäviä ovat erityisesti luovan työn tekemisen ja sen edellytysten, tekijänoikeuksien ja koulutusten turvaaminen sekä tuotteiden ja palveluiden jakelu-, jalostamis- ja levittämisedellytysten edistäminen. Myös kansalaisten kulttuuriin osallisuuden edellytysten turvaaminen, kulttuurin ylläpito sekä perinteiden vaaliminen ja kehittäminen mainittiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 16.) Tavoitteiksi strategiassa on listattu luovan ja taiteellisen työn edellytysten parantuminen, tuotannon ja jakelun monipuolistuminen, kulttuuriin osallisuuden lisääntyminen, väestöryhmien erojen kaventuminen ja kulttuurin perustan ja elinvoimaisuuden vahvistuminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 34.)

Strategian mukaan kulttuurin ja kulttuuripolitiikan arvostus ei vastaa sen yhteiskunnallisen merkityksen kasvua nykypäivänä. Yleisesti ollaan sitä mieltä, että julkisen vallan tulee tukea ja rahoittaa kulttuuria. Kulttuurin ja taiteen toimijat voivat kuitenkin erota toiminnaltaan paljon, jolloin ne myös organisoituvat eri tavoin. Tällöin toiminnan tukeminen ja rahoittaminen eivät enää vastaa alalla tapahtunutta kehitystä. Toimialalla ei myöskään ole yhteistä koko toimialan kattavaa järjestöä tai lainsäädäntöä. Tulotaso on myös koulutukseen suhteutettuna pieni ja erityisesti itsensä työllistävät toimijat ovat huonossa asemassa. Luovan talouden kehityskään ei ole ollut odotusten mukaista, mikä johtuu mahdollisuuksien riittämättömästä huomioimisesta ja hyödyntämisestä. Kulttuurin rahoitusjärjestelmä on vakiintunut, mutta säästöjen myötä toimiala on joutunut turvautumaan lisärahoitukseen esimerkiksi EU:lta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 19-22.)

Kulttuurin tulee myös jakautua tasa-arvoisesti niin sosiaalisesti kuin alueellisesti. Kulttuurin opetus ja kasvatus on yhä tärkeämpää, samoin kuin kansainvälisyys. Kuntauudistusten jälkeen taiteen ja kulttuurin saatavuus on kuitenkin jakautunut epätasa-arvoisesti ja leikkausten myötä laitosten ja palveluiden toiminta on vaikeutunut, vaikka valtionosuusjärjestelmä on tarpeeksi kattava. Digitalisoitumisen koetaan edistävän taiteen ja kulttuurin saatavuutta ja tämän myötä kulttuuritietous ja kiinnostus ovat kasvaneet. Internet ja sosiaalinen media ovat rikkaus, mutta toisaalta myös haaste. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 19-21.) Digitalisoituminen voi luoda esimerkiksi tekijänoi-

keudellisia ongelmia ja se vähentää myös elävää vuorovaikutusta. Mitä enemmän kulttuuri ja media kohtaavat digitalisoitumisen myötä, sitä enemmän kasvaa myös medialukutaidon merkitys kaikissa väestöryhmissä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 21-28.)

Toimintaympäristön muutoksiin lukeutuu väestörakenteen monimuotoistuminen ikääntymisen, kaupungistumisen ja maahanmuuton seurauksena, mikä monipuolistaa myös arvoja ja tarpeita. Näin odotukset palveluista yksilöllistyvät ja monikulttuurisuuden näkyminen toiminnassa on tärkeää. Väestörakenteen monimuotoistuminen ja kaupungistuminen lisäävät eriarvoisuutta väestöryhmien välillä. Esimerkiksi pienet paikkakunnat eriytyvät entistä voimakkaammin ja joutuvat etsimään uusia tapoja palveluiden tuottamiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 25-26.) Muita toimintaympäristön muutoksia strategian mukaan on globalisaatio, joka lisää kilpailua ja työpaikkoja myös kulttuurialoilla. Tämä vaatii kuitenkin sitä, että kansainvälistymisen toimintaedellytykset vahvistuvat. Esimerkiksi elokuva-alalla kansainväliset yhteydet ovat tärkeitä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 29.)

Monien kulttuurin toimijoiden rahoitus voi kärsiä huomattavasti julkisen talouden ollessa edelleen huonolla tasolla. Kunnat voivat olla myös taloudellisesti heikkoja, jolloin kulttuuripalveluiden asema kuntapolitiikassa on toissijainen esimerkiksi terveystalouteen verrattaessa. Myös kulttuurin rahoitusjärjestelmä on päätetty uudistaa ja tärkeän rahoittajan Veikkaus Oy:n monopoliasemaa kyseenalaistetaan EU:ssa jatkuvasti. Toisaalta, jos eri hallinnonalat lisäävät kulttuurista yhteistyötä, voi kulttuurin ja taiteen vaikutus levitä laajemmallekin. Esimerkki tästä olisi kulttuurialan yhteistyö sote-uudistuksen kanssa, mikä lisäisi työpaikkoja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a, 29-30.)

2.2.2 Kulttuuriministerin salkku

Toukokuussa 2017 hallitus jakoi ministerisalkkuja uudelleen. Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen luovutti kulttuuriasiat perussuomalaisille, jotka ottivat vastuulle myös urheilu- ja Eurooppa-asiat. (Nissinen 2017.) Myöhemmin ministeriksi varmistui Sampo Terho (Teittinen 2017). Kulttuuriasioden siirtyminen perussuomalaisille aiheutti paljon keskustelua, sillä puolueella ei ole puolueohjelmassaan kulttuurista kuin muutama maininta. Yleisiä kulttuurilinjauksia puolueella ovat pienten ja alueellisten toimijoiden tukeminen sekä suomalaisen kulttuuriperinteen vaaliminen. (Nissinen 2017.) Ministerin nimitys ei sinänsä aiheuttanut keskustelua, sillä kulttuuripolitiikkaa ei voi jättää vain yhden ihmisen vastuulle (Peltola & Pesonen 2017). Terhon kulttuurin

linjaukset eivät ole yhtä ankaria kuin perussuomalaisten. Terho pitää kulttuuria ja taidetta tärkeänä osana yhteiskunnan kehitystä ja hän haluaa edistää kulttuuria niin, että valtio tukee sellaista kulttuuria ja taidetta, mitä suomalaiset haluavat kokea. (Rautio 2017.)

2.3 EU:n kulttuuripolitiikka

EU:n kulttuuripolitiikkaa säätelee vuonna 2007 solmitun Lissabonin sopimuksen artikla 167 (Heiskanen ym. 2015, 403). Artiklan mukaan EU:n tulee kehittää ja ylläpitää jäsenvaltioiden monimuotoista kulttuuria ja vaalia niiden yhteistä kulttuuriperintöä. Jäsenvaltioiden välinen yhteistyö on suositeltavaa jäsenvaltioiden, kehitysmaiden ja kulttuurialalla toimivien kansainvälisten järjestöjen kesken. EU:n tulee myös ottaa huomioon kulttuurin näkökulma perussopimusten määräysten mukaisessa toiminnassa. Euroopan parlamentti ja neuvosto edistävät edellä mainittuja tavoitteita niin, että jäsenmaiden lait ja asetukset eivät yhdenmukaistu. Euroopan neuvosto myös antaa suosituksia komission ehdotuksista. (Artiklan 167 kohdat 1-5.)

Artiklan 6 mukaan EU:lla on oikeus tukea, yhteen sovittaa ja täydentää jäsenvaltioiden toimia kulttuurialalla (Artiklan 6 kohta C). Myös Euroopan Unionin perusoikeuskirjassa artikkelit 13 ja 22 ovat tärkeitä EU:n kulttuuripolitiikassa, sillä ne turvaavat taiteen vapauden ja kulttuurisen monimuotoisuuden (Heiskanen ym. 2015, 404; Euroopan Unionin perusoikeuskirja 2010, artikkelit 13 ja 22). Kulttuuripolitiikkaa käsitellään kaikissa EU:n keskeisissä toimielimissä, eli muun muassa komissiossa, parlamentissa ja EU-tuomioistuimessa. Niillä on päätösvalta esimerkiksi kulttuuriohjelmien perustamisesta ja rahoituksesta. (Heiskanen ym. 2015, 407.)

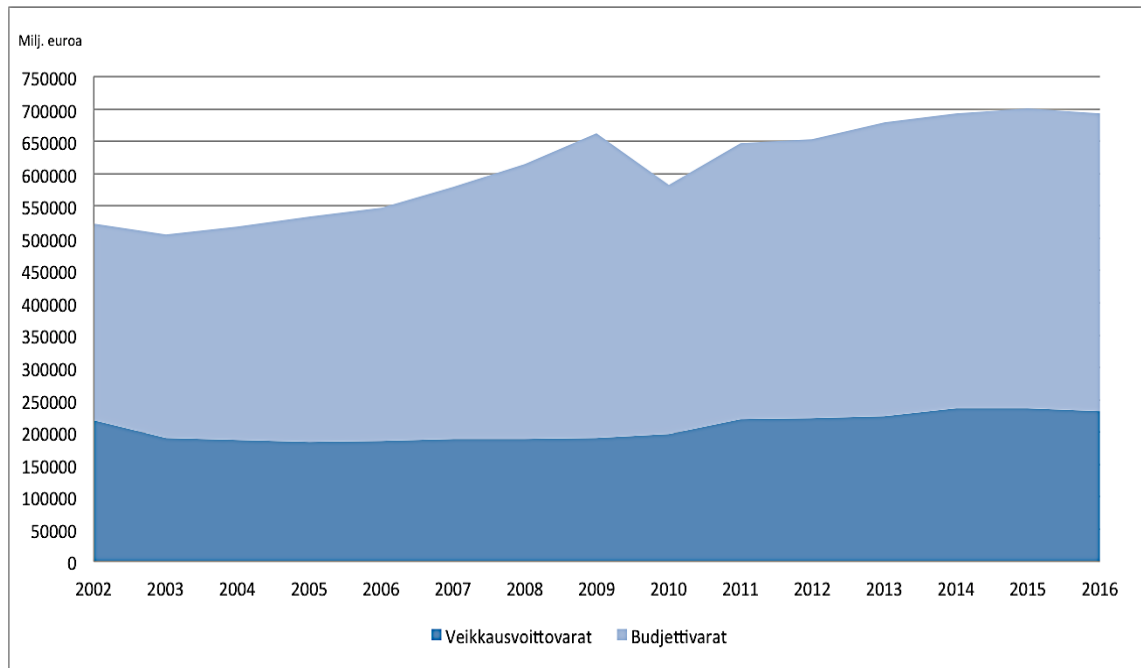
Vuonna 2010 EU julkaisi strategian Eurooppa 2020, joka säätelee talouspolitiikkaa. Strategian tavoite on talouskasvu esimerkiksi työllisyyden lisäämisen sekä tutkimuksen ja kehittämisen edistämisen avulla. (Valtiovarainministeriö 2017a.) Tämä strategia tuli edellisen, Lissabonin strategian, tilalle, koska EU ei päässyt sen tavoitteisiin määräaikaan mennessä vuonna 2007 finanssikriisin vuoksi. Uuden strategian on tarkoitus heijastaa uusia taloudellisia näkymiä Euroopassa ja sillä on ollut vaikutusta EU:n kulttuuripoliittisiin ohjelmiin. Tavoitteita kulttuurin suhteen strategiassa ei ole, mutta vuonna 2011 EU:n jäsenvaltiot julkaisivat oman päätelmänsä kulttuurin taloudellisesta merkityksestä, esimerkiksi luovan talouden mahdollisuuksien kautta. Myös kulttuuriperinnön digitalisointi tuli esille päätelmässä. (Heiskanen ym. 2015, 415-416.)

Vuodesta 2007 EU on sitoutunut kulttuurin toimintasuunnitelma Kulttuuriagendaan. Tämä on ensimmäinen eurooppalaisille yhteinen toimintasuunnitelma kulttuurialalla. Sen strategiset tavoitteet ovat edistää kulttuurin monimuotoisuutta, eri kulttuurien välistä keskustelua, kulttuurin aseman vahvistamista osana EU:n kansainvälisiä suhteita ja luovuutta. (Cimo 2010.) Euroopan neuvosto otti käyttöön EU:n jäsenvaltioiden kanssa kulttuurin työsuunnitelmat, joiden kesto oli noin 2 vuotta. Esimerkiksi työsuunnitelma-ajanjakso vuosina 2011-2014 keskittyi kulttuurin monimuotoisuuden edistämiseen, luoviin aloihin, kulttuurin merkitykseen ulkosuhteissa, kulttuurin toimijoiden liikkuvuuteen ja kulttuurin tutkimuksen ja tilastojen kehittämiseen. Työsuunnitelmien toteuttamiseen voivat osallistua jäsenvaltioiden lisäksi myös kulttuurialan ammattilaiset esimerkiksi erilaisten foorumien kautta. (Heiskanen ym. 2015, 420-421.) Euroopan kulttuuriagenda oli ensimmäinen kunnollinen saavutus kulttuurin kehittämiseen EU:ssa. Esimerkiksi kulttuurin asema lainsäädännössä vahvistui, mikä sitouttaa jäsenvaltiot toimimaan samoilla edellytyksillä. Myös uudet kulttuuriohjelmat saivat parempaa jalansijaa kulttuuripolitiikassa. (Heiskanen ym. 2015, 439.)

3 Kulttuurin rahoitus Suomessa

3.1 Rahoituksen kehitys

Taide ja kulttuuri ovat tärkeä osa pohjoismaista hyvinvointivaltiota. Tämän takia Suomi alkoi 1970- ja 1980-luvulla panostaa kulttuuriin. Kulttuurin rahoitusjärjestelmä kulmineitui 1990-luvulla kehitettyyn valtionosuusjärjestelmään, mikä nosti kulttuurimenoja. 1990-luvun laman vuoksi alettiin harjoittaa tiukkaa budjettipolitiikkaa, jonka takia kulttuurin rahoituksellinen asema heikentyi. (Heiskanen ym. 2015, 75.)

Kuvio 2. Taiteen ja kulttuurin määrärahakehitys vuosina 2002-2016 valtion talousarvioissa (Valtiovarainministeriö 2002-2016).

Kuviosta 2 voi nähdä, että laman jälkeen taiteen ja kulttuurin rahoitus toipui hitaasti. Aikaisempien vuosien tasolle päästiin vuonna 2004, jos kirjastojen rahoitusta ei oteta huomioon, sillä se toipui hieman jäljessä. 2000-luvun alussa määrärahojen kasvu oli nopeaa. Tämä johtui veikkausvoittovarojen kasvusta. Vuosina 2008-2010 toteutettiin myös valtionosuusuudistus, jossa taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuus laitettiin vastaamaan kustannuskehitystä. Myös kulttuurin yhteiskunnallisella merkityksellä saattoi olla osuutta määrärahojen kasvuun. Vuonna 2011 alkoi uusi vaalikausi, jolloin kulttuuribudjettiin tai siihen vaikuttaviin budjetteihin tehtiin suuria leikkauksia. Silloin myös määrärahojen myönteinen kehitys loppui. Kehityksen pysähtyminen johtui muun muassa veikkausvoittovarojen kohdistamisesta muualle kuin kulttuuriin. (Heiskanen ym. 2015, 76.)

Veikkausvoittovarojen osuus kulttuurimäärärahoista oli vuodesta 2012 eteenpäin suurempi kuin budjettivarojen osuus, mutta kuitenkin huomattavasti pienempi kuin ennen vuotta 2012. Esimerkiksi vuonna 2002 niiden osuus oli 59 prosenttia, kun taas vuonna 2013 osuus oli laskenut 52 prosenttiin. (Heiskanen ym. 2015, 76.) Vuoden 2016 talousarviossa taide ja kulttuuri säästyivät suurilta leikkauksilta. Määrärahaa leikattiin noin kolme prosenttia verrattuna edellisvuoteen. Veikkausvoittovarojen osuus taiteelle ja kulttuurille pysyi samalla tasolla kuin vuoden 2015 budjetissa. (Suomen taiteilijaseura 2015.)

2000-luvulla kansallisten laitosten määrärahat nousivat eniten. Kulttuuribudjetin suurin menoerä kansallisista laitoksista on Kansallisooppera, jonka määräraha ylitti 50 miljoonaa euroa vuonna 2011, kun vuonna 2002 määräraha oli ollut 36 miljoonaa euroa. Seuraavana menoerissä tulee Museovirasto, jonka menot kasvoivat 16 miljoonasta 20 miljoonaan vuosina 2002-2012. Valtion taidemuseon menot kasvoivat 17 miljoonasta 19 miljoonaan. Näiden kasvu oli siis selvästi rauhallisempaa kuin Kansallisoopperan, jonka kasvu oli 44 prosenttia. Valtion taidemuseo säätiöitettiin vuonna 2013 Kansallisgalleriaksi, joka sisältää Ateneumin taidemuseon, Nykytaiteenmuseum Kiasman ja Sinebrychhoffin taidemuseon. Näin edellä mainitut museot eivät ole enää osa valtion kulttuuribudjettia, vaan niitä rahoitetaan veikkausvoittovaroin. (Heiskanen ym. 2015, 77.)

Suurin menoerä valtion kulttuuribudjetissa vuoteen 2009 asti olivat valtionosuudet ja -avustukset. Vuosina 2002-2009 ne kasvoivat noin 48 prosenttia. Tämän jälkeen osuus kuitenkin laski merkittävästi, kun kirjastojen ja kuntien kulttuuritoimien valtionosuudet siirrettiin kulttuuribudjetista peruspalvelubudjettiin. Ennen siirtoa kirjastojen menoerät olivat budjetin suurimmat. Silloin niiden osuus valtionosuusmenoista oli lähes 60 prosenttia. Siirron aikaan valtionosuuslaitosten eli teattereiden, orkesterien ja museoiden osuudet lähes kaksinkertaistuivat valtionosuusmuutoksen vuoksi. (Heiskanen ym. 2015, 80.)

Muut taiteen ja kulttuurin edistämisen määrärahat ovat kasvaneet vuoden 2002 jälkeen paljon. Vuonna 2002 määräraha oli 26 miljoonaa euroa. Vuonna 2012 määräraha ylitti 140 miljoonaa. Tänä aikana veikkausvoittovarat kasvoivat ja kirjastot siirtyivät peruspalvelubudjettiin, mikä selittää suuren kasvun. Vuonna 2013 määrärahojen kasvu hidastui, kun Valtion taidemuseon rahoittaminen siirtyi veikkausvoittovarojen puolelle. (Heiskanen ym. 2015, 81.)

Julkisen sektorin apurahoja myöntävien taidetoimikuntien toimintamenot kasvoivat myös 2000-luvun alussa. Taiteilija-apurahojen määrärahat nousivat 15 miljoonasta 19 miljoonaan euroon vuosina 2002-2010. Kasvu johtuu siitä, että alueellisten taidetoimikuntien hallintohenkilöstö siirtyi kulttuuribudjetin alaiseksi. Vuonna 2011 taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet siirtyivät myös kulttuuribudjettiin. (Heiskanen ym. 2015, 81.)

3.2 Julkinen rahoitusjärjestelmä

Valtio rahoittaa taidetta ja kulttuuria pääosin opetus- ja kulttuuriministeriön kautta (Heiskanen ym. 2015, 71). Vuoden 2018 talousarvioesityksessä opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahat taiteen ja kulttuurin pääluokassa olivat noin 456 miljoonaa euroa. Talousarviossa otettiin huomioon muun muassa Taiteen edistämiskeskuksen ja Museoviraston menot, valtionosuudet ja –avustukset, taiteilijoiden apurahat ja rahapelitoiminnan voittovarot taiteen edistämiseen. Rahapelitoiminnan voittovarot oli myös suurin menoerä (noin 238 miljoonaa euroa). Taiteen ja kulttuurin pääluokan osuus opetus- ja kulttuuriministeriön menoeristä (noin 6,6 miljardia euroa) oli 6,9 prosenttia. (Valtiovarainministeriö 2017b.) Myös muissa budjetin pääluokissa on kulttuuriin liittyviä menoeria (Heiskanen ym. 2015, 71). Esimerkiksi valtiovarainministeriön peruspalvelubudjettiin sisältyy kirjastojen perustamiskustannusten valtionavustukset (Valtiovarainministeriö 2017d).

Kulttuurin yksi tärkeimpiä rahoittajia on veikkausvoittovarot, joita käytetään tieteen, taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotoimen rahoittamiseen. Veikkaus Oy perustettiin vuonna 1940 urheilun toimialan järjestöjen toimesta. 1950-luvulla myös muut edellä mainitut toimialat pääsivät veikkausvoittovarojen piiriin. (Heiskanen ym. 2015, 72.) Valtio omistaa Veikkaus Oy:n kokonaan ja yhtiöllä on monopoliasema rahapelien toimeenpanemisessa (Arpajaislaki 2001, 11-12 §). Veikkaus Oy:n tuotoista 53 prosenttia menee tieteen, taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotoimen edistämiseen. Tästä osuudesta 38,5 prosenttia menee taiteen edistämiseen. (Arpajaislaki 2001, 17-17a §.) Veikkauksen monopoliasema on kyseenalaistettu EU:n tuomioistuimessa useaan otteeseen. Syynä tähän on se, että Veikkauksen yksinoikeusaseman koetaan olevan ristiriidassa EU:n kilpailun vapauden periaatteen kanssa. (Heiskanen, Kangas & Mitchell 2015, 73.) Tähän mennessä asema on säilynyt ennallaan, sillä Suomi on perustellut järjestelmän olevan tehokkain tapa ehkäistä pelaamisen haittoja (Saarinen 2017).

Taiteen ja kulttuurin julkisina laitoksina pidetään kirjastoja, museoita, teattereita ja orkestereita. Ooppera kuuluu teatterilaitosten piiriin. Laitokset jaetaan vielä kansallisiin, valtakunnallisiin, alueellisiin ja paikallisiin laitoksiin. Kansallisilla laitoksilla, esimerkiksi Kansallisteatterilla tai Kansallisoopperalla, on oman alansa erikoistehtävä kansallisen kulttuurin ja sen identiteetin kehittämisessä ja säilyttämisessä. Valtakunnallisilla laitoksilla on oma erikoistehtävänsä toteuttaa valtion asettamia tavoitteita valtion rajojen sisällä. Esimerkki tällaisesta laitoksesta on Designmuseum. Alueellinen laitos voi olla joko

laitoksen virallinen asema aluejaon kehyksissä tai merkittävä asema jollakin alueella tietyn palvelun tarjoajana. Esimerkiksi aluemuseot, kuten Helsingin taidemuseo on alueellinen laitos. Paikallinen laitos on kunnallinen laitos, joka toimii valtiosuusjärjestelmän piirissä. Se voi olla myös itsenäinen laitos, joka ei kuulu valtiosuusjärjestelmään tai saa satunnaista julkista tukea. (Heiskanen ym. 2015, 89-90.)

Kulttuurilaitosten lisäksi on vielä taiteen itsenäisiä toimijoita, kuten esittävän taiteen työryhmiä, yksittäisiä kuvataiteilijoita ja freelancereita. Näitä toimijoita kutsutaan taiteen vapaaksi kentäksi. (Taiteen vapaa kenttä 2014.) Taiteen vapaan kentän toimijat eivät ole valtiosuuspiirissä, toimivat eri taiteenaloilla ja ovat sijoittuneet maanlaajuisesti. Kolmas toimintamuoto, jota rahoitetaan julkisesti, on kulttuuritapahtumat (Heiskanen ym. 2015, 89-90).

Julkisia apurahoja ja avustuksia myöntää Taiteen edistämiskeskus ja sen yhteydessä toimivat taidetoimikunnat ja lautakunnat. Vuosittain apurahoja myönnetään noin 34 miljoonaa euroa ja hakemuksia tulee noin 14 000. (Taiteen edistämiskeskus 2017c.) Apurahat on tarkoitettu yksityishenkilöille tai työryhmille ja avustukset oikeuskelpoisille yhteisöille (Taiteen edistämiskeskus 2017a). Apurahojen tavoite on turvata taiteilijan mahdollisuudet pitkäkestoiseen taiteelliseen työhön kattaen taiteilijan elinkustannukset sinä aikana. (Heiskanen ym. 2015, 257). Kestoltaan apurahoja myönnetään puolesta vuodesta viiteen vuoteen (Taiteen edistämiskeskus 2017d; Laki valtion taiteilija-apurahoista 1969, 3§). Valtion, kuntien tai muiden julkisyhteisöjen apurahat eivät ole veronalaista tuloa. Jos yksityiseltä sektorilta saadut apurahat ylittävät valtion taiteilija-apurahan nettomäärän, ovat nämä silloin veronalaisia tuloja. (Tuloverolaki 1992, 82 §.) Taiteilija-apurahan lisäksi muita taidetoimikuntien myöntämiä apurahoja ovat muun muassa apurahat kulttuurisen moninaisuuden edistämiseen, liikkuvuusapurahat, lasten kulttuurin kohdeapurahat sekä kirjailijoiden ja kääntäjien kirjastoapurahat (Taiteen edistämiskeskus 2017b).

Suomen julkinen kulttuurirahoitus perustuu suurilta osin lainsäädäntöön (Suomen Kulttuurirahasto 2015, 10). Opetus- ja kulttuuriministeriön internet-sivuilla on listattu tärkeimpiä lakeja ja asetuksia, jotka koskevat taidetta ja kulttuuria (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017d).

Pysyvät taidelaitokset saavat rahoitusta valtiolta valtiosuusien muodossa. Pysyviä taide- ja kulttuurilaitoksia ovat museot, teatterit ja orkesterit, joita kutsutaan tässä yh-

teydessä vos-laitoksiksi. Valtionosuusjärjestelmä on jaettu valtion ja kuntien kesken. (Suomen Kulttuurirahasto 2015, 13.) Se turvaa kuntien julkisten palveluiden saatavuuden koko maassa. Järjestelmässä tasataan tulopohjaa ja oikaistaan kustannuseroja. Merkittävin osa on kunnan peruspalveluiden valtionosuus, joka on laskennallinen ja perustuu tarpeisiin ja olosuhteisiin. (Valtiovarainministeriö 2017.)

Valtionosuutta myönnetään seuraaviin kulttuuriin liittyviin kunnan tehtäviin: kirjastojen ylläpitoon, kuntien kulttuuritoimintaan ja taiteen perusopetukseen (Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 2009, 1 §). Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta määrää vos-laitosten valtionosuuksista (2009, 1 § 6-7 momentti), joille on omat lakinsa (museolaki ja teatteri- ja orkesterilaki), joissa säädetään valtionosuuden saamisen edellytyksistä. Edellytyksiä voi olla esimerkiksi se, että laitoksen omistaa kunta tai yksityinen yhteisö, joka harjoittaa museo-, teatteri- tai orkesteritoimintaa (Teatteri- ja orkesterilaki 1992, 2 §; Museolaki 1992, 2 §). Vos-laitosten järjestelmä perustuu laitosten henkilöstön henkilötyövuosien määrään. Sen enimmäismäärä päätetään valtion talousarviossa vuosittain. Laskennallisten työvuosien määrä kerrotaan toimintaa varten määritetyllä henkilövuoden yksikköhinnalla. Näin saadaan euromäärä, josta maksetaan valtionosuutta 37 prosenttia. (Heiskanen ym. 2015, 84.) Erityistehtävän omaaville laitoksille maksetaan 10 prosenttiyksikköä korkeampaa valtionosuutta. Valtionosuusjärjestelmään on tulossa uudistus, josta puhutaan tarkemmin tämän opinnäytetyön luvussa 3.5.

3.3 Yksityinen rahoitusjärjestelmä

Kulttuurin yksityistä rahoittamista on Suomessa vähän (Heiskanen ym. 2015, 105). Sen osuus tulee kuitenkin kasvamaan, kun valtio ja kunnat leikkaavat määrärahoista. Tämä vaatii esimerkiksi yhteistyötä yritysten kanssa sponsoroinnin merkeissä. Ongelmana on pidetty sitä, että rahoittaja yrittäisi vaikuttaa taiteen sisältöön. Tämä ei kuitenkaan ole täysin perusteltu pelko. Yhteistyötä tehdään sopimuksin ja yhteisistä arvoista pidetään myös kiinni. Kulttuurin ja taiteen sponsorointi luo yrityksistä innovoivan ja rohkean kuvan, eli parantaa niiden mainetta vakaina ja vastuullisina yrityksinä. (Vuori 2016.) Sponsorointi ei kuitenkaan sovi kaikille kulttuurin toimialoille. Esimerkiksi museoiden ja yritysten yhteistyö on vaikea järjestää. Taidehankinnat ja lahjoitukset eivät paranna kummankaan osapuolen julkisuuskuvaa riittävästi. (Luukkanen-Hirvikoski 2011, 3.) Sponsorointi koskee lähinnä yksittäisiä näyttelyitä ja produktioita sekä taidetapahtumia (Suomen kulttuurirahasto 2015, 13).

Myös joukkorahoituksen hankkiminen on merkittävä tapa hakea rahoitusta. Se tarkoittaa lahjoituspyyntöjä suurelta yleisöltä johonkin tiettyyn hankkeeseen. Summat ovat yleensä pieniä ja toimitetaan yleensä Internetin palvelualustojen välityksellä. (Finanssivalvonta 2016.) Yleensä joukkorahoittajat eivät saa rahallista vastinetta, vaan esimerkiksi mahdollisen tuotteen tai pääsylimun tapahtumaan. Joukkorahoitus ei ole uusi keino hakea rahoitusta, mutta sen merkitys kasvaa koko ajan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 62-63.) Haasteitakin on. Joukkorahoitus nähdään rahankeräyksenä, jota varten tarvitaan rahankeräyslupa. Lupaviranomaisena toimii toimeenpanopaikan poliisilaitos. Rahankeräyslupa myönnetään, jos sillä on jokin yleishyödyllinen tarkoitus. Yleishyödyllinen toiminta tarkoittaa yleistä sosiaalista, sivistyksellistä tai aatteellista toimintaa. (Rahankeräyslaki 2006, 4 – 6 §, 11 §.) Joukkorahoituksesta on säädetty oma lakinsa, mutta se liittyy vastikkeelliseen joukkorahoitukseen (Joukkorahoituslaki 2016, 1 §.) Suomessa on myös vähän potentiaalisia joukkorahoittajia, joten rahoituksen lopullinen summa ei välttämättä ole hankkeelle merkittävä. Riskinä on myös hankkeen kaatuminen, mikä voi johtaa oikeustoimiin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, 64-65.)

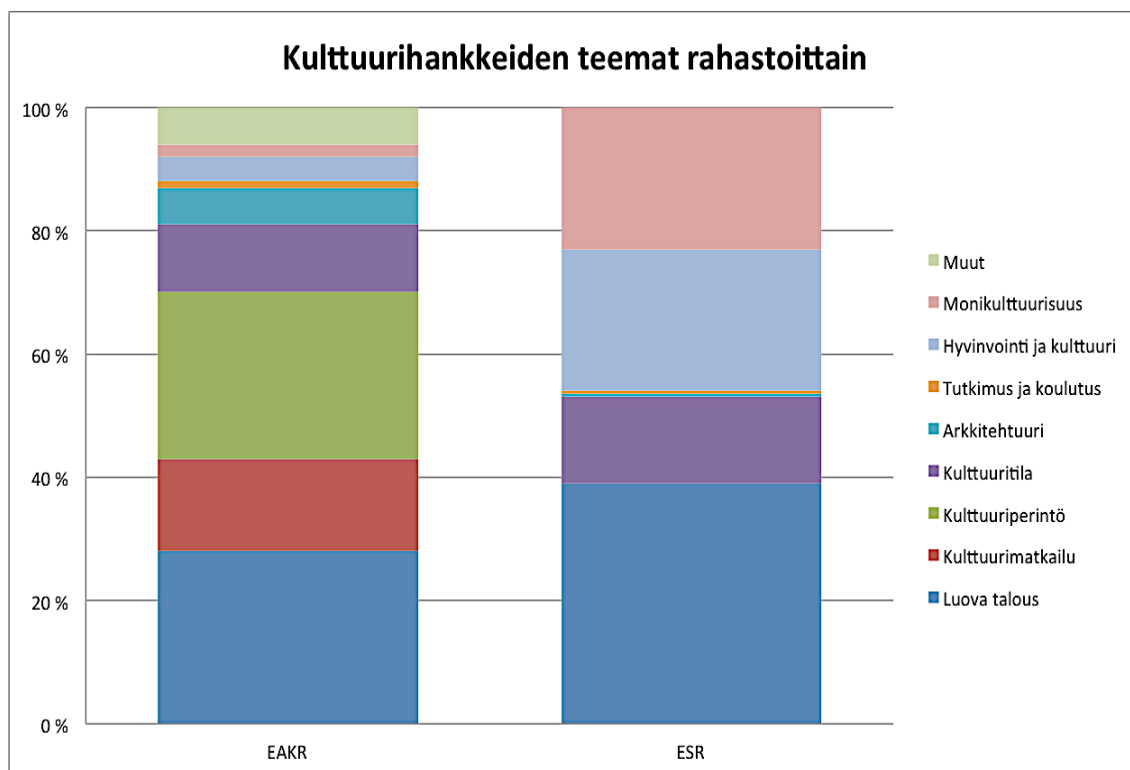
Yksityiset toimijat voivat myös myöntää apurahoja ja lahjoituksia. Tällaisia yksityisiä säätiöitä ovat muun muassa Suomen Kulttuurirahasto, Koneen säätiö sekä Jenny ja Antti Wihurin rahasto. Säätiöt rahoittavat pääosin samanlaisia kohteita kuin yrityssponsorit. (Suomen Kulttuurirahasto 2015, 12-13.) Yksityiset säätiöt ovat Suomessa merkittäviä taiteen tukijoita. Apurahat ovat yleensä suoraan taiteilijoille tai taiteilijaryhmille myönnettäviä apurahoja. Säätiöillä ei ole elintä, joka määräisi apurahojen kohteet. Sen takia apurahoja voivat saada myös uudet ja innovoivat kohteet. Säätiöillä on siis suuri merkitys taiteen edistämässä ja kehittämisessä. (Suomen Kulttuurirahasto 2015, 28-29.)

3.4 EU:n rakennerahoitus

EU rahoittaa kulttuuria kulttuuriohjelmien ja rakennerahastojen kautta. Rakennerahastojen merkitys on tärkeää erityisesti alueellisen kulttuurin kannalta. Rakennerahastot eivät ole Suomen ulkopuolista rahoitusta, vaan jäsenvaltioille on ennalta määrätty osuus. Esimerkiksi Euroopan aluekehitysrahasto EAKR keskittyy vähentämään alueellista epätasapainoa. Rahasto tukee aluetalouksien kehittämistä ja rakenteellista sopeuttamista. Euroopan sosiaalirahasto ESR taas parantaa rahoituksellaan työllisyyttä ja voimavaroja työmarkkinoilla. Vuosina 2007-2013 EU rahoitti Suomea rakennerahastoillaan yhteensä 1,7 miljardia euroa. (Heiskanen ym. 2015, 86-87.)

Jos kulttuurihankkeet liittyvät rakennerahasto-ohjelmien tavoitteisiin, voivat nekin päästä näiden rahoituksen piiriin. Tämä riippuu kuitenkin rahasto-ohjelmien painotuksista sekä kansallisista ja alueellisista tavoitteista. Harva ohjelma keskittyy pelkästään kulttuuriin, vaan se on osa suurempaa kokonaisuutta, jossa ovat mukana esimerkiksi työhyvinvointi tai syrjäytymisen ehkäisy. Kulttuurin kannalta parhaassa asemassa on viime vuosina ollut luovan talouden kehittäminen. Muut rahoitusohjelmat ovat rahoittaneet esimerkiksi kirjastojen ja museoiden aseman kehittämistä nuorten oppimisympäristönä tai taiteen soveltavan käytön tuotteistamisen kehitystä. Vuosina 2007-2013 kulttuurihankkeille oli myönnetty noin 149 miljoonaa euroa ja rahoitukseen sisältyi sekä julkinen että yksityinen rahoitus. Erityisesti Lapin maakunnat saivat tänä aikana rahoitusta kulttuurihankkeisiinsa. (Heiskanen ym. 2015, 87-88.)

Vuosina 2007-2013 rahoitusta annettiin kulttuuriperinnön suojeluun ja säilyttämiseen, kulttuuri-infrastruktuurin kehittämiseen ja kulttuuripalveluiden tukemiseen. Seuraavalla ohjelmakaudella vuosina 2014-2020 EU tukee kilpailukyvyn vahvistamista ja kehottaa tukemaan sellaisia kulttuurialoja, jotka ovat innovatiivisia ja luovia. Tärkeää oli myös digitalisoinnin kehittäminen kulttuuriperintöä ajatellen ja muiden rahastojen mahdollisen tuen selvittäminen kulttuuria ajatellen. (Euroopan komissio 2014.)

Kuvio 3. EAKR- ja ESR-osarahoituksella toteutettujen kulttuurihankkeiden teemat vuosina 2007-2011 (Heiskanen ym. 2015, 89).

Kuviosta 3 nähdään, miten kulttuurihankkeiden teemat ovat jakautuneet vuosina 2007-2011. Selkeästi eniten rahoitusta on saanut luova talous kummaltakin rahastolta. EAKR on rahoittanut paljon myös kulttuuriperintöä. Vähemmän rahoitusta saaneet teemat ovat esimerkiksi arkkitehtuuri, kulttuuritila sekä tutkimus ja koulutus. ESR taas on rahoittanut luovan talouden lisäksi paljon hyvinvoinnin ja kulttuurin saralla kuin myös monikulttuurisuutta ja kulttuuritilaa. Kulttuurimatkailu, arkkitehtuuri, tutkimus ja koulutus sekä kulttuuriperintö eivät saaneet ESR:ltä rahoitusta juuri lainkaan. Kuviosta näkee hyvin rahastojen eri luonteet, eli EAKR rahoittaa monia eri kulttuuriin liittyviä hankkeita, kun taas ESR:n teemat keskittyvät työmarkkinoihin. 1990-luvulla hankkeiden teemat keskittyivät kulttuuriperintöön ja kotiseututyöhön. 2000-luvun alussa painopisteenä oli kulttuurimatkailu ja nyt myöhempinä vuosina painopiste on siirtynyt luovan talouden hankkeisiin. (Heiskanen ym. 2015, 88.)

Tulevina vuosina rakennerahastojen rahoitus tulee laskemaan. Esimerkiksi Suomi saa ohjelmakaudella 2014-2020 rahoitusta 27 prosenttia vähemmän kuin edellisellä kaudella, eli noin miljardi euroa. Tämä johtuu siitä, että EU rahoituksen painotukset siirtyvät yhä enemmän sellaisille unionin alueille, joiden yhteiskunnallinen kehitys ei ole ollut samaa luokkaa kuin Suomen kehitys. Erityisesti itäinen Eurooppa on uusi kehityskohde. (Heiskanen ym. 2015, 88.)

3.5 Valtionosuusjärjestelmän uudistus

Elokuussa 2016 opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen perusti asiantuntijatyöryhmän, jonka tehtävänä oli uudistaa teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuusjärjestelmä. Tavoitteena on kehittää järjestelmää niin, että se ottaa paremmin huomioon yhteiskunnassa ja toimialalla tapahtuneet muutokset ja tulevat haasteet, tukee laadukasta ja vaikuttavaa toimintaa sekä kannustaa uudistuksiin. Myös alueellista saatavuutta on parannettava. Syy uudistukseen on se, että vanha järjestelmä sulkee uusia toimijoita pois, vaikka taiteen ja kulttuurin kenttä on laajentunut huomattavasti viime vuosina. Esimerkiksi vapaan kentän toimijat ovat osa korkeatasoista kulttuuria, siinä missä valtionosuuslaitoksetkin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.)

Uudistus toteutetaan kahdessa osassa. Ensimmäisessä vaiheessa helmikuussa 2017 työryhmä julkaisi teesit ja suositukset uusiksi periaatteiksi. Tämä vaihe toteutettiin yhteistyössä Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran kanssa. Toisessa vaiheessa asi-

antuntijaryhmä laatii ehdotukset uudesta järjestelmästä ja säädösten muutoksista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a.)

Rahoituksen uusia periaatteita on neljä kappaletta. Ensimmäinen periaate on, että rahoitusjärjestelmä huomioi erilaiset yhteiskunnan tarpeet kulttuurin puitteissa. Rahoitus on sekä pitkä- että lyhytaikaista ja laskennallisen rahoituksen lisäksi kehitetään myös harkinnanvaraisia rahoituksenmuotoja. Tarkoitus on kannustaa kehitystä ja vaihtuvuutta toiminnassa sekä edistää taiteenlajien monimuotoisuutta. Toinen periaate varmistaa alueellisen saatavuuden ja monipuolisuuden. Tavoitteena on maanlaajuinen laadukas toiminta ja yhteistyön edistäminen. Kolmas periaate yhdistää rahoitusjärjestelmän yhdeksi kokonaisuudeksi, jossa eri toimijoilla on omat kategoriat ja tehtävät. Tämä kokonaisuus korvaa nykyisen järjestelmän. Kategorioissa voidaan yhdistää sekä laskennallista että harkinnanvaraista rahoitusta. Kohdennettua tehtäväpohjaista rahoitusta myönnetään erityistehtävän omaaville toimijoille. Neljännessä periaatteessa kategorioiden kriteerien toteutumista tarkastellaan määräajoin, jotka ovat eripituisia. Tämä edistää pitkäaikaista toimintaa ja vaihtuvuutta alalla. (Sitra 2017, 30-31.)

Nykyisellään uudistusta on kritisoitu muun muassa kuvataiteilijoiden unohtamisen vuoksi. Työryhmässä ei ole kuvataiteen edustajaa, vaikka taidemuseoiden toimintaa ei olisi ilman kuvataiteilijoita. (Suomen taiteilijaseura 2017.) Kuvataiteilijoiden asema on kuitenkin taiteilijoista huonoin (Heikkinen 2016). Taidemuseoiden ei tarvitse korvata kuvataiteilijoiden tekemää työtä laitokselle, vaikka vos-laitoksissa työskentelevät kuvataiteilijat lukeutuvat samaan kastiin kuin teattereissa työskentelevät näyttelijät (Suomen taiteilijaseura 2017). Lakiesityksen on määrä valmistua 31.10.2017 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016).

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus, koska tavoitteena on ymmärtää, mikä on taiteen ja kulttuurin yksityisen rahoittamisen asema Suomessa. Tästä aiheesta ei löydy paljoa tutkimustietoa tai tilastoja, mikä synnytti tutkimusongelman, joka käy yhteen opinnäytetyön tavoitteen kanssa. Tutkimuskysymyksiä oli kolme:

- Millaiset taiteenalan toimijat hakevat paljon yksityistä rahoitusta?
- Millä tavoin tietoa voisi lisätä kyseisestä rahoitushaarasta tarpeeksi?
- Vaikuttaako tiedon mahdollinen vähyys siihen, että taiteen ja kulttuurin yksityinen rahoittaminen on vähäisempää kuin julkinen?

Laadullisen tutkimuksen luonne on, että tutkimusongelma on vielä sen verran epäselvä, että määrällistä tutkimusta olisi vaikea toteuttaa (Suihko 2013, 9). Sen avulla pyritään ymmärtämään eri ilmiöiden kokonaisuuksia, eikä kyseisellä tutkimusmenetelmällä yleensä ole hypoteesia, eli valmista näkökantaa. Tutkimus suoritetaan yleensä haastattelulla, jolloin selvitetään haastateltavien kokemuksia ja näkökulmia aiheesta. (Kustula 2015.) Laadullinen aineisto on yleensä ilmaistu tekstinä (Eskola & Suoranta 1998, 15). Tutkimuskohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, eikä aihetta voi rajata vain tiettyyn näkökulmaan. Laadullinen tutkimus kuvaa todellista elämää, joka on monimutkaista. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2004, 152.)

Tässä opinnäytetyössä käytetty haastattelumenetelmä oli strukturoitu haastattelu. Strukturoitu haastattelu tehdään lomakkeen avulla, jossa kysymykset ja niiden järjestys on ennalta määrätty. Tämä eroaa esimerkiksi teemahaastattelusta, jossa haastattelun teema on selvillä, mutta kysymykset eivät ole vielä tarkasti muotoiltuja. Avoimessa haastattelussa haastateltavan näkökulmat poimitaan vapaamuotoisen keskustelun lomassa, jota haastatteli johtaa. (Hirsjärvi ym. 2004, 197-198.) Tässä opinnäytetyössä käytettyä haastattelua voisi kutsua puolistrukturoiduksi haastatteluksi, sillä lomakkeessa ei kuitenkaan ollut valmiita vastausvaihtoehtoja. Puolistrukturoitu haastattelu on hyvä menetelmä sellaisissa tilanteissa, jossa halutaan tietoa tarkkaan määritetyistä aiheista, eikä haastateltaville anneta liikaa vapauksia vastaamiseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

4.2 Aineiston keräys

Suuri osa tutkimuksesta koostui kirjallisista lähteistä. Tärkein lähde oli Taiteen ja kulttuurin kentät –teos, jota voi pitää eräänlaisena oppaana kulttuuripolitiikasta Suomessa. Myös asiaankuuluvien yhteisöjen, kuten Opetus- ja kulttuuriministeriön, Taiteenedistämiskeskuksen tai Suomen Kulttuurirahaston nettisivut ja omat julkaisut olivat tärkeitä tiedonlähteitä. Ajankohtaiset artikkelitkin olivat merkittäviä lähteitä, mitä tulee esimerkiksi valtionosuusuudistukseen.

Haastattelut suoritettiin sähköpostitse. Haastattelu lähetettiin kulttuurin ja taiteen vapaan kentän toimijoille, joilla on paljon kokemusta tietoa rahoituksen hakemisesta erilaisille hankkeille ja projekteille esimerkiksi kuva- tai näyttämötaiteen parissa sekä julkisilta että yksityisiltä tahoilta. Vapaan kentän toimijat valikoituivat siksi, koska heillä on itsenäisinä toimijoina kokemusta rahoituksen hakemisesta ja koska heidän asemansa on kulttuurialalla taloudellisesti heikoimmalla pohjalla, on heillä myös paljon erilaisia mielipiteitä. Heidän odotettiin myös olevan helpommin saavutettavissa.

Haastateltavat löytyivät lähipiirin suhteiden kautta ja Koneen säätiön apurahan saavien toimijoiden listasta vuonna 2016 (Koneen säätiö 2016.) Suurin osa haastateltavista on teatterialan tuottajia ja kaikki työskentelivät teatterialalla. Kaikilla ei kuitenkaan ole kulttuurituottajan tai muuta vastaavaa koulutustaustaa. Yhdellä haastateltavista oli näyttelijäntyön ja kuvataiteen koulutus, mutta hän oli päättänyt kuitenkin työllistämään itsensä, minkä vuoksi tuottaminen ja näin ollen rahoituksen hankkiminen ovat tulleet hänelle tutuksi. Muut työskentelivät pääasiassa jonkin pienteatterin tai teatteriryhmän nimen alla tuottajana tai ohjaajana.

Haastattelussa oli kolme kysymystä, joihin sisältyi tarkentavia kysymyksiä. Kysymykset löytyvät liitteestä 1. Kysymyksiä ei siksi ollut enempää, koska aihe on suhteellisen laaja ja mielipiteitä herättävä taiteen vapaan kentän toimijoiden keskuudessa. Vastausten odotettiin olevan siis joka tapauksessa pitkiä, joten aineistoakin odotettiin olevan riittävästi. Vastausten odotettiin olevan myös suhteellisen yhteneväisiä keskenään. Loppuun pyydettiin haastateltavia kertomaan, millä taiteen alalla he toimivat ja heidän koulutustaustansa. Haastattelukysymysten yhteydessä oli pieni esittely aiheesta, jotta haastateltavat pääsivät perille haastattelun teemasta.

Haastattelukysymysten oli tarkoitus selvittää haastateltavien näkemys parhaasta tavasta saada yksityistä rahoitusta, onko lähteistä tarpeeksi tietoa ja miten sitä voisi lisätä taiteilijoiden keskuudessa. Kysymyksenä oli myös, miten julkisen rahoitusjärjestelmän muutokset vaikuttavat taiteen ja kulttuurin asemaan Suomessa, erityisesti vapaalla kentällä sekä mitkä taiteenalat hyötyvät muutoksista eniten.

5 Tulokset

5.1 Tehokkain tapa saada yksityistä rahoitusta

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että yksityisistä rahoituslähteistä selkeästi tehokkain on säätiöiden apurahatuki. Vaikka kyseinen rahoitusmuoto aiheuttaa paljon kilpailua, on se kuitenkin tehokkainta erityisesti silloin, jos pääsee niin sanottuun ”apurahaputkeen” (Haastateltava B). Huonoina puolina ovat apurahojen verrattain pienet summat, aikaisemmin mainittu kilpailu ja se, että hakemusten tekeminen on aikaa vievää. (Haastateltava C). Haastateltava D:llä ei ollut kokemusta muista rahoituskanavista.

Yritysyhteistyössä nähtiin eniten kehitettävää. Haastateltava D näkee yritysyhteistyössä paljon potentiaalia ja ehdotti vastineeksi yhteistyöstä koulutuksia taiteen saralla tai jonkinlaisia taide-elämyksiä. Haastateltava C:n mielestä yritysyhteistyö on tällä hetkellä samassa kategoriassa sponsoroinnin kanssa. Merkitykselliset yhteistyöt toteutuvat lähinnä tuotesijoitteluna tai joukkorahoituksen lailla vastikkeina. Haastateltava B on usein pyrkinyt yritysyhteistyöhön eri mallien avulla, mutta erityisesti isojen yritysten kanssa yhteistyö on ollut vaikeaa, koska yhteinen kieli on puuttunut. Haastateltava A näki apurahojen ja yritysyhteistyön yhteispelin tehokkaimpana. Säätiöiden apurahat eivät kata kaikkia kustannuksia, eikä tiettyjä alueita edes saa kustantaa apurahoilla. Hän on esimerkiksi hankkinut tarpeita alennettuna näkyvyyttä vastaan, jolloin yrityksen logo on painettu käsiohjelmaan tai yritys mainitaan sosiaalisessa mediassa.

Joukkorahoitus on haastateltavien mielestä huono vaihtoehto. Ainoastaan haastateltava A on ollut mukana joukkorahoituskampanjassa, eikä aio enää sellaista toteuttaa. Kampanjan suunnittelu ja toteuttaminen on erittäin aikaa vievää, koska joukkorahoitus on vastikkeellista. Helpoimpia vastikkeita voisivat olla B:n mukaan esimerkiksi pinssit tai kangaskassit ja vaikeimmillaan esimerkiksi laulutunnit. Toisaalta tällaisia vastikkeita voitaisiin myydä suoraan, eikä kierrättää joukkorahoituspalveluiden kautta. Joukkorahoituksesta saatavat rahasummat ovat myös pieniä, sillä rahoitussumma yhdeltä rahoittajalta voi olla vain muutaman euron luokkaa. B ja C näkivät joukkorahoituksen lähinnä markkinointiapuna, eli ihmisiä sitoutetaan johonkin taideprojektiin, jonka kehitystä he seuraavat ja käyvät katsomassa teoksen.

5.2 Tiedon riittävyys eri rahoituslähteistä

Tietoutta yksityisistä rahoituslähteistä on kaikkien mukaan riittävästi, mitä tulee apurahoihin teatterin alalla. A ja C mainitsevat Tinfon, eli Teatterin tiedotuskeskuksen. Tinfo ylläpitää tietokantoja esimerkiksi erilaisten teattereiden tulevista ensi-illoista ja suomalaisten näytelmien käännöksistä. Teatterin tekijöitä varten Tinfolla on listaus haettavissa olevista apurahoista. (Teatterin tiedotuskeskus 2017.) Apurahavahti muistuttaa kuu-kausittain haettavista apurahoista (Haastateltava C). A:n mukaan tietokanta on kuitenkin alalla vielä kohtuullisen uusi, joten kaikki toimijat eivät välttämättä vielä tiedä siitä.

Muista rahoituslähteistä ei juurikaan ole haettavissa tietoa haastateltavien mukaan. Tietoutta voisi lisätä erilaisten koulutusten ja mentoroinnin avulla. Koulutuksissa voisi olla erilaisia case-esimerkkejä taiteellisten projektien toteutuneista rahoitusmalleista. (Haastateltava C.) Haastateltava D ehdotti koulutuksia internetin välityksellä, jotta se saavuttaisi enemmän tiedonhakijoita. Kukaan haastateltavista ei ole osallistunut tällaiseen koulutukseen. B mainitsee yrityksen nimeltä Pink Eminence, joka on viestintä- ja sisältötoimisto. He ovat yhdistäneet kulttuurialan osaamisen ja liike-elämän ja suunnittelevat esimerkiksi konsepteja ja markkinointia luovilla aloilla. (Pink Eminence 2017.) Esimerkiksi tämä yritys pyrki selvittämään yritysten ja kulttuurialan yhteistyön mahdollisuuksia, mutta on tätä nykyä siirtynyt markkinoinnin piiriin monien muiden samanlaisia palveluita tarjoavien yritysten kanssa. B peräänkuuluttaa tietoa myös vähemmän perinteisistä rahoituskanavista. A:n mukaan tietous lähtee myös tekijöiden omasta aktiivisuudesta eli tiedon hakemisesta. D toivoo, että tieto ei olisi vain tietopakettissa tekstinä, vaan kaipaa enemmän henkilökohtaista kontaktia.

5.3 Taiteen ja kulttuurin alan asema uudistusten jälkeen

Viimeinen kysymys aiheutti toisistaan hieman eroavia mielipiteitä. A uskoo, että tulevaisuudessa säätiöt kohdistavat apurahojaan perinteisille ja suurille tekijöille kun julkinen rahoitus vähenee. Pienemmät ryhmät jäävät silloin yksityisen sektorin rahoituksessa vähemmälle. Esimerkiksi haastateltava D pelkää oman pienteatterinsa putoavan harkinnanvaraisen toiminta-avustuksen piiristä. Hänen mielestään pienemmät ryhmät tekevät innovatiivisempaa ja kokeellisempaa taidetta, joten pienten toimijoiden rahoituksen väheneminen on erittäin valitettavaa kulttuurin alan ja toisaalta myös yhteiskunnan kannalta. Toisaalta, kun valtiosuusjärjestelmä laajenee myös pienempien toimijoiden keskuuteen, lisääntyy julkisen puolen rahoitus myös pienemmillä toimijoilla. (Haastateltava A). Haastateltava B:n mukaan rahoitus on nykyään tulostavasti

paa, jolloin taiteellisen toteutuksen painoarvo alalla vähenee, eikä se edesauta ainaakaan pienimpiä toimijoita. Haastateltava C:n mielipide on, että toimijat, joilla on vahva kotikunta-identiteetti, pärjäävät uudistusten myötä parhaiten esimerkiksi yritys yhteistyön myötä. Työllisyyden hän ei usko juurikaan kasvavan kulttuurialalla tai se tulee kasvamaan hitaasti.

Haastateltavilla ei oikeastaan ollut varmaa käsitystä, kuka hyötyy kulttuurin rahoitusjärjestelmän muutoksista eniten. B ja C mainitsivat yritys yhteistyön merkittävyyden erityisesti teatterialalla.

5.4 Yhteenveto tutkimustuloksista

Yksityisessä rahoituksessa tehokkaimmin toimii yksityisten säätiöiden apurahat. Joukkorahoitus ei ole haastateltavien mielestä kannattavaa ja yritys yhteistyössä nähtiin eniten kehitettävää ja mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

Tietoa taiteen ja kulttuurin yksityisestä rahoittamisesta ei löydy tarpeeksi, mitä tulee joukkorahoitukseen ja yritys yhteistyöhön. Vain apurahoista on tarpeeksi tietoa, mutta sitäkin täytyy osata etsiä.

Tulevaisuudessa pienet taiteen ja kulttuurin toimijat ovat vaarassa rahoituksen suhteen. Julkisen rahoitusjärjestelmän uudistaminen voi johtaa siihen, että suuremmat toimijat hakevat enemmän rahoitusta myös yksityiseltä puolelta, jolloin pienempien tuki yksityiseltä puolelta vähenee. Myös taiteen painoarvo voi kadota. Paikalliset toimijat ovat esimerkiksi yritys yhteistyön avulla parhaimmassa asemassa uudistusten myötä, sillä kunnat saavat yhä enemmän vastuuta kulttuurin alalla ja sen järjestämisestä.

6 Johtopäätös

6.1 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullista tutkimusta tehtäessä tutkijan on tarkastettava aineiston kattavuutta ja luotettavuutta. Tutkimusprosessin luotettavuus on tärkeää, sillä tutkimuksen on tarkoitus vakuuttaa epäilevä yleisö sen johtopäätöksistä. Tällöin tarkastellaan sisäistä validiteettiä, joka osoittaa tutkijan tieteellisen pätevyyden ja tieteenalan hallinnan. Ulkoinen validiteetti taas kuvaa, kuinka pätevästi tutkimusta on kuvattu esimerkiksi opinnäytetyössä.

Tärkeä luotettavuusnäkemys on myös tutkimuksen reliabiliteetti, joka kuvaa aineiston tulkinnan ristiriitaisuuksia. Jos ristiriitaisuuksia ei löydy, on aineiston tulkinta silloin reliaabelia. Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota aineistojen yhteiskunnalliseen merkittävyyteen ja riittävyteen, analyysin kattavuuteen, arvioitavuuteen ja toistettavuuteen. (Eskola & Suoranta 2000, 208-214.)

Luotettavuutta parannettiin tarkastamalla faktoja useista eri lähteistä. Koska aiheesta on niin vähän kirjallista tietoa, jouduttiin tukeutumaan useisiin eri lähteisiin. Lähdekriittisyys oli siis erittäin tärkeää aineistoa haettaessa. Esimerkiksi organisaatioiden sivustoja voitiin pitää luotettavina ja ajankohtaisina lähteinä kuin myös alan julkaisuja. Myös päällähteenä käytettyä teosta Taiteen ja kulttuurin kentät voidaan pitää erittäin luotettavana tietolähteenä, sillä teoksen tekijät ovat kulttuuripolitiikan alan asiantuntijoita. Teos myös antoi vihjeitä uusista mahdollisista lähteistä. Iso osa lähteistä oli artikkeleita eri ammattijulkaisuissa tai päivälehdissä. Silloin erityisesti pyrittiin etsimään sama tieto monesta eri lähteestä, jotta asiaa voisi pitää faktatietona. Haasteeksi osoittautui kulttuuripolitiikassa ja muillakin hallinnonaloilla jatkuvasti tapahtuvat muutokset, joten lähteiden täytyi myös olla mahdollisimman uusia. Tämä vaikeutti faktatietojen tarkistamista.

Haastatteluita voidaan pitää luotettavina haastateltavien kokemuksen ja koulutuksen osalta. Toisaalta haastattelut perustuvat lähinnä yksilöiden kokemuksiin ja mielipiteisiin aiheen osalta, jolloin vastaukset saattavat olla lähinnä tunneperäisiä. Haastatteluista kävi kuitenkin ilmi, että haastateltavien näkemykset olivat yhteneväisiä, mikä oli odotettua. Haastateltavia olisi voinut olla eri kulttuurin aloilta, sillä nyt ne painottuivat vain teatterialalle. Myös esimerkiksi päätoimisia kuvataiteilijoita tai kirjailijoita olisi voitu käyttää haastateltavina. Haasteena oli kuitenkin se, että kaikki haastateltavat eivät vastanneet kyselyyn ajallaan. Koska oma lähipiirini on lähinnä teatteritaiteen alalla, olivat myös haastateltavat samalta alalta. Haastattelu myös tehtiin sähköpostitse, mikä vaikutti vastauskatoon, sillä sähköposti on tärkeä yhteysväline myös taitelijoille. Opiskelijan haastattelupyynnö opinnäytetyötä varten ei kuitenkaan ole prioriteetti. Monet vastaajat myös ilmoittivat työkiireistään, eivätkä näin ollen edes ehtineet vastaamaan kyselyyn. Katoon nähden kysymyksiä olisi voinut olla enemmän.

6.2 Tutkimuksen onnistuminen ja jatkoehdotukset

Tutkimusta voidaan pitää onnistuneena siinä mielessä, että tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset. Yksityistä rahoitusta hakevat lähinnä pienet yksityiset henkilöt ja yhtei-

söt. Esimerkiksi Koneen säätiön sivuilta saa hyvän kuvan siitä, millaisia toimijoita ja minkälaisiin projekteihin yksityiset säätiöt rahoittavat. Sieltä löytyy apurahan saavia kirjailijoita, muusikkoja, tanssijoita ja työryhmiä sekä kuvaus apurahan saavasta projektista. Tulevaisuuden pelkona on se, että näillä pienillä ryhmillä tulee olemaan vaikeuksia rahoituksen saamisessa myös yksityisiltä tahoilta kun julkisilta kulttuurilaitoksilta karsitaan myös valtion antamaa tukea.

Julkisen puolen rahoituksessa tärkeässä roolissa tulevaisuudessa ovat kunnat. Kunnat saavat yhä enemmän valtaa päättää omista asioistaan, jolloin riskinä on taiteen saataavuuden eriarvoistuminen Suomessa. Tärkeää olisi siis taiteen ja kulttuurin yhteiskunnallisen merkityksen ymmärtäminen maanlaajuisesti, jotta kunnat ja taiteen ja kulttuurin kenttä voisivat yhdessä keksiä ratkaisuja, että taide ja kulttuuri olisi kaikkien saavutettavissa. Esimerkiksi haastateltavien toivoma yritys yhteistyö paikallisten yritysten kanssa voisi olla vaihtoehto, jotta taide ja kulttuuri leviäisivät mahdollisimman laajasti. EU:n rakennerahastoista voisi olla myös hyötyä, sillä ne keskittyvät erityisesti alueelliseen ja sitä kautta myös paikalliseen kehittämiseen.

Tällä hetkellä taiteen yksityinen rahoitus painottuu vastaajien mukaan juuri säätiöiden apurahatukeen. Joukkorahoitus ja yritys yhteistyö on jäänyt siihen verrattuna paljon vähäisemmäksi, minkä takia niistä ei todennäköisesti löydykään tietoa kirjallisuuden tai koulutusten muodossa. Jatkoa ajatellen voitaisiinkin kehittää jonkinlainen tietopankki muistakin rahoituslähteistä sekä koulutuksia aiheesta, jotta taitelijoilla ja taiteilijaryhmillä olisi paremmat mahdollisuudet rahoituksen saamiseen. Jatkotutkimuksena ehdotan tutkimaan yritys yhteistyön mahdollisuuksia lähemmin taiteen ja kulttuurin saralla.

Lähteet

Arpajaislaki 23.11.2001/1047.
[Http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047#L4P18](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047#L4P18). Luettu 16.9.2017.

Cimo 2010. Ajankohtaista EU:n kulttuuriohjelmasta. Miten kulttuuriagendan tavoitteet ovat toteutuneet? [Http://cimo.multiedition.fi/eNewsletter4/kulttuuri-ohjelma/2010/syyskuu/kuuleminen.php](http://cimo.multiedition.fi/eNewsletter4/kulttuuri-ohjelma/2010/syyskuu/kuuleminen.php). Luettu 7.10.2017.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 4. painos. Vastapaino, Tampere.

Euroopan komissio 2014. Aluepolitiikka. Kulttuuri.
[Http://ec.europa.eu/regional_policy/fi/policy/themes/culture/](http://ec.europa.eu/regional_policy/fi/policy/themes/culture/). Luettu 20.10.2017.

Euroopan Unioni 2012. Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoidut toisinnot. Artiklat 6 ja 167. [Http://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FTXT](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/fi/TXT/?uri=CELEX%3A12012E%2FTXT). Luettu 7.10.2017.

Euroopan Unioni 2010. Euroopan Unionin perusoikeuskirja. Artiklat 13 ja 22. [Http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT). Luettu 7.10.2017.

Finanssivalvonta 2016. Mitä on joukkorahoitus?
[Http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/muut_tuotteet/joukkorahoitus/Pages/Default.aspx](http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Finanssiasiakas/Tuotteita/Sijoittaminen/muut_tuotteet/joukkorahoitus/Pages/Default.aspx). Luettu 20.9.2017.

Haastateltava A 2017. Kulttuuri- ja mediatuottaja. Sähköpostihaastattelu 6.10.2017.

Haastateltava B 2017. Näyttelijä ja kuvataiteilija. Sähköpostihaastattelu 6.10.2017.

Haastateltava C 2017. Kulttuurituottaja. Sähköpostihaastattelu 10.10.2017.

Haastateltava D 2017. Teatteri-ilmaisun ohjaaja. Sähköpostihaastattelu 14.10.2017.

Heikkinen, Anu 2016. Kun rahaa jaetaan, taiteellista laatua pitää voida arvioida! Ylen kulttuuricocktail. Päivitetty 14.2.2017. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/01/26/kun-rahaa-jaetaan-taiteellista-laatua-pitaa-voida-arvioida>. Luettu 22.9.2017.

Heiskanen, Ilkka & Kangas, Anita & Mitchell, Ritva 2015. Taiteen ja kulttuurin kentät. Perusrakenteet, hallinta ja lainsäädäntö. 2. uud. painos. Tietosanoma, Helsinki.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. 10., osin uudistettu painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Joukkorahoituslaki 25.8.2016/734. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20160734>. Luettu 18.9.2017.

Koneen säätiö 2016. Myönnetyt apurahat ja residenssipaiikat. Tuetut 2016. <https://koneensaatio.fi/rohkeat-avaukset/tuetut/2016-2/>. Luettu 2.10.2017.

Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy 2017. Kulttuuripolitiikan määritelmä Kielitoimiston sanakirja. <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?ListWord=kulttuuripolitiikka&SearchWord=kulttuuripolitiikka&dic=1&page=results&UI=fi80&Opt=1>. Luettu 12.9.2017.

Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy 2017. Taiteen määritelmä. Kielitoimiston sanakirja. <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?ListWord=taide&SearchWord=taide&dic=1&page=results&UI=fi80&Opt=1>. Luettu 12.9.2017

Kustula, Selina 2015. Laadullinen ja määrällinen tutkimus opinnäytetyössä. Tampereen ammattikorkeakoulu. <http://esseepankki.proakatemia.fi/laadullinen-ja-maarallinen-tutkimus-opinnaytetyossa/>. Luettu 8.10.2017.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 1704/2009. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20091704#Pidp450255696>. Luettu 18.9.2017.

Laki valtion taiteilija-apurahoista 28.11.1969/734. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1969/19690734#a11.11.2016-936>. Luettu 18.9.2017.

Luukkanen-Hirvikoski Teija 2011. Yritysten taideohjelmat ja museotyö – taiteen ja talouden yhteistyön haasteet. Kuriositeetikabi. [Http://kuriositeetikabi.net/numero12/PDF/yritystaide.pdf](http://kuriositeetikabi.net/numero12/PDF/yritystaide.pdf). Luettu 18.9.2011.

Meillä on asiaa 2014. Taiteen vapaa kenttä. Päivitetty 23.4.2014. [Https://hallintojapolitiikka.wordpress.com/2014/04/23/taiteen-vapaa-kentta/](https://hallintojapolitiikka.wordpress.com/2014/04/23/taiteen-vapaa-kentta/). Luettu 4.10.2017.

Museolaki 3.8.1992/729. [Http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920729#L2](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920729#L2). Luettu 18.9.2017.

Nissinen, Hannes 2017. Perussuomalaisilla ei ole kulttuuriohjelmaa. Helsingin Sanomat 27.4.2017, B 3.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Asiantuntijatyöryhmä valmistelemaan museoiden, teattereiden ja orkestereiden rahoitusjärjestelmän uudistamista. http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/asiantuntijatyoryhma-valmistelemaan-museoiden-teattereiden-ja-orkestereiden-rahoitusjarjestelman-uudistamista. Luettu 22.9.2017.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a. Kulttuurilaitosten vos-järjestelmää uudistava asiantuntijaryhmä päätti teesien aihealueista. [Http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kulttuurilaitosten-vos-jarjestelmaa-uudistava-asiantuntijaryhma-paatti-teesien-aihealueista](http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kulttuurilaitosten-vos-jarjestelmaa-uudistava-asiantuntijaryhma-paatti-teesien-aihealueista). Luettu 22.9.2017.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b. Luova talous ja aineettoman arvon luominen kasvun kärjiksi. Luovat alat Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajina –työryhmän raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:18. [Http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79725/Luova%20talous%20ja%20aineettomat%20arvot_FINAL.pdf](http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79725/Luova%20talous%20ja%20aineettomat%20arvot_FINAL.pdf). Luettu 20.10.2017.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017c. Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:20. [Http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79811/okm20.pdf](http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79811/okm20.pdf). Luettu 13.9.2017.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017d. Taiteeseen ja kulttuuriin liittyvät lait ja asetukset. [Http://minedu.fi/kulttuuri/lainsaadanto](http://minedu.fi/kulttuuri/lainsaadanto). Luettu 18.9.2017.

Peltola, Satu-Lotta & Pesonen, Mikko 2017. Uusi kulttuuriministeri perussuomalaisista – taideväki ei halua tuomita etukäteen. Yle Uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-9582563>. Luettu 14.9.2017.

Pink Eminence 2017. Etusivu. <https://pinkeminence.fi>. Luettu 11.10.2017.

Rahankeräyslaki 31.3.2006/255.

[Http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060255#P6](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060255#P6). Luettu 18.9.2017.

Rantala-Korhonen, Piia 2012. Taidetta vai kulttuuria? Taiteen edistämiskeskus. Päivitetty 15.9.2016. [Http://www.taike.fi/fi/blogi-taidetta-vai-kulttuuria-](http://www.taike.fi/fi/blogi-taidetta-vai-kulttuuria-). Luettu 12.9.2017.

Rautio, Tuulia 2017. Kulttuuriministeri Sampo Terho ei päästä kulttuurilaitoksia piinasta – Kuinka käy valtionapujen? Aamulehti. <https://www.aamulehti.fi/kotimaa/kulttuuriministeri-sampo-terho-ei-paasta-kulttuurilaitoksia-piinasta-kuinka-kay-valtioneapujen-200166152/>. Luettu 14.9.2017.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. [Http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html](http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html). Luettu 20.10.2017.

Saari, Mirjami 2017. Veikkaus pelaa kaksilla korteilla. Kauppalehti. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/veikkaus-pelaa-kaksilla-korteilla/duFCEhmX>. Luettu 16.9.2017.

Suihko, Kristiina 2013. Opinnäytetyöohje. Metropolia Ammattikorkeakoulu, Helsinki.

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto 2017. KulttuuriVOS teesit ja rahoituksen periaatteet. Esittävien taiteiden ja museoiden rahoitusjärjestelmän uudistustyön ensimmäinen vaihe.

https://media.sitra.fi/2017/02/27175433/KulttuuriVOS_teesit_ja_rahoituksen_periaatteet-2.pdf. Luettu 22.9.2017.

Suomen kulttuurirahasto 2015. Rahan kosketus. Miten taidetta Suomessa rahoitetaan?
[Http://skr.fi/sites/default/files/tiedostot/Rahan_kosketus.pdf](http://skr.fi/sites/default/files/tiedostot/Rahan_kosketus.pdf). Luettu 18.9.2017.

Suomen taiteilijaseura 2015. Taiteen tuki lähes ennallaan valtion talousarviossa.
[Http://taiteilijalehti.fi/taiteen-tuki-valtion-talousarviossa/](http://taiteilijalehti.fi/taiteen-tuki-valtion-talousarviossa/). Luettu 19.10.2017.

Suomen taiteilijaseura 2017. Vossittelua, eli mihin katosi kuvataide vos-uudistuksesta.
[Http://artists.fi/ajankohtaista/vossittelua-eli-katosi-kuvataide-vos-uudistuksesta/](http://artists.fi/ajankohtaista/vossittelua-eli-katosi-kuvataide-vos-uudistuksesta/). Luettu 22.9.2017.

Taiteen edistämiskeskus 2017a. Apurahat ja avustukset. Päivitetty 12.5.2017.
[Http://www.taike.fi/fi/apurahat-ja-avustukset](http://www.taike.fi/fi/apurahat-ja-avustukset). Luettu 18.9.2017.

Taiteen edistämiskeskus 2017b. Apurahat yksityisille. [Http://www.taike.fi/fi/apurahat-yksityisille](http://www.taike.fi/fi/apurahat-yksityisille). Luettu 18.9.2017.

Taiteen edistämiskeskus 2017c. Taike – Me mahdollistamme. Päivitetty 26.4.2017.
[Http://www.taike.fi/fi/tietoa-taikesta](http://www.taike.fi/fi/tietoa-taikesta). Luettu 18.9.2017.

Taiteen edistämiskeskus 2017d. Valtion taiteilija-apurahan sai joka yhdeksäs hakija.
[Http://www.taike.fi/fi/uutinen/-/news/1179878](http://www.taike.fi/fi/uutinen/-/news/1179878). Luettu 18.9.2017

Teatteri- ja orkesterilaki 3.8.1992/730.
[Http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920730](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920730). Luettu 18.9.2017.

Teatterin tiedotuskeskus 2017. Toiminta. Tinfo vaikuttaa, viestii, välittää, tietää ja tilas-
 toi. [Https://www.tinfo.fi/fi/Toiminta](https://www.tinfo.fi/fi/Toiminta). Luettu 11.10.2017.

Teittinen, Paavo 2017. Uusi kulttuuriministeri Sampo Terho haluaa tukea kansallismie-
 listä kulttuuria – ”Suomalaista, länsimaista tapaa” pitää painottaa. Helsingin Sanomat.
[Http://www.hs.fi/politiikka/art-2000005210212.html](http://www.hs.fi/politiikka/art-2000005210212.html). Luettu 14.9.2017.

Tuloverolaki 30.12.1992/1535.
[Http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535#L4P82](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535#L4P82). Luettu 18.9.2017.

Tulusto, Anna 2015. Tekeekö hallitusohjelma kunnista kulttuurin pyöveleitä? Kulttuurin väläkysymys. Päivitetty 2.6.2015. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/05/29/tekeeko-hallitusohjelma-kunnista-kulttuurin-pyoveleita>. Luettu 13.9.2017.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2013. Julkinen rahoitus luovien alojen yrityksissä. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 26/2013. <https://tem.fi/documents/1410877/2864661/Julkinen+rahoitus+luovien+alojen+yrytksissa+17092012.pdf>. Luettu 18.9.2017.

Unesco 2017. Cultural Diversity. <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/cultural-diversity/>. Luettu 12.9.2017.

Valtioneuvoston asetus opetus- ja kulttuuriministeriöstä 310/2010. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100310>. Luettu 18.10.2017.

Valtioneuvoston kanslia 2015. Ratkaisujen Suomi – Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015. http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDISTETTY_netiti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82. Luettu 13.9.2017.

Valtiovarainministeriö 2017a. Eurooppa 2020-strategia. <http://vm.fi/eurooppa-2020-strategia>. Luettu 7.10.2017.

Valtiovarainministeriö 2017b. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018. http://budjetti.vm.fi/indox/tae//2018/hallituksenEsitys_tae_2018.jsp. Luettu 15.9.2017.

Valtiovarainministeriö 2017c. Tehtävä ja strategiset tavoitteet. <http://vm.fi/tehtava-ja-tavoitteet>. Luettu 18.10.2017.

Valtiovarainministeriö 2017d. Valtionosuudet ja kotikuntakorvaukset. <http://vm.fi/valtiosuudet-ja-kotikuntakorvaukset>. Luettu 18.9.2017.

Valtiovarainministeriö 2002-2016. Valtion talousarvioesitykset. <http://budjetti.vm.fi/indox/index.jsp>. Luettu 18.10.2017.

Vuori, Suna 2016. Fiksu firma satsaa taiteeseen. Svart-blogi.
[Http://svart.fi/2016/10/21/fiksu-firma-satsaa-taiteeseen/](http://svart.fi/2016/10/21/fiksu-firma-satsaa-taiteeseen/). Luettu 18.9.2017.

Haastattelukysymykset

- Mikä on mielestäsi tehokkain tapa rahoittaa taidetta kulttuuria yksityiseltä puolelta? Esimerkiksi joukkorahoitus, yritys yhteistyö, säätiöiden apurahat yms. Miksi?
- Onko kulttuurin ja taiteen toimialoilla mielestäsi tarpeeksi tietoa erilaisista rahoituslähteistä? Miten tietoutta voisi lisätä?
- Miten luulet kulttuurin julkisen rahoitusjärjestelmän muutosten vaikuttavan taiteen ja kulttuurin asemaan Suomessa? Ovatko esimerkiksi itsenäiset toimijat nykyistä paremmassa asemassa? Mitkä alat hyötyvät eniten?
- Kertoisitko vielä taiteenalanasi ja koulutustaustasi?